

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1939.

Andra kammaren.

Nr 22.

Tisdagen den 28 november.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 21 och den 22 innevarande november.

§ 2.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 82, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2—4 §§ lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer;

nr 83, angående anvisande av medel till vissa luftskyddsåtgärder;

nr 84, med förslag till förordning om tilläggsskatt å bensen, m. m.; och
nr 86, med förslag till förordning om statlig nöjesskatt.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var efter annan och hänvisades till första särskilda utskottet följande på kammarens bord liggande motioner, nämligen:

nr 41 av herr *Hagberg* i Malmö m. fl.;

nr 42 av herr *Persson* i Falla m. fl.; och

nr 43 av herr *Spångberg*.

§ 4.

Föredrogos, men bordlades åter första särskilda utskottets utlåtanden nr 52—56 samt andra särskilda utskottets utlåtande nr 28.

§ 5.

Anmäldes och godkändes första särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om uppförande å riksstaten för budgetåret 1939/40 av en huvudtitel för folkhushållningsdepartementet m. m.;

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa förändringar i rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskap arbetsuppgifter m. m.;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående anvisande av medel för vissa krisorgan;

Andra kammarens protokoll vid urtima riksdagen 1939. Nr 22.

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning ett område av kronoegendomen Starby kungsladugård i Östergötlands l.,
 nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till utrustning m. m. för flygteknisk försöksanstalt; samt
 nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till viss beredskapsorganisation inom medicinalstyrelsen under budgetåret 1939/40.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Avlämnades följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 78, med förslag till förordning om värnskatt, m. m., nämligen:

nr 44 av herr *Hagberg* i Luleå;
 nr 45 av herr *Lundell*;
 nr 46 av herr *Thorell*; och
 nr 47 av herr *Holmbäck*.

Vidare avlämnade herr *Bergvall* en av honom jämte herr *Carlström* under-tecknad motion, nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 79, angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m.

Samtliga dessa motioner bordlades.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr <i>Nilsson</i> i Norrlångträsk	under 8 dagar fr. o. m. den 29 nov. och
» <i>Björling</i>	» 6 » » » 30 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.7 e. m.

In fidem

Sune Norrman.

Onsdagen den 29 november.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos följande från första kammaren överlämnade protokollsutdrag:

nr 174, med inbjudan till andra kammaren att förena sig med första kammaren i dess beslut, att andra särskilda utskottet skulle behandla Kungl. Maj:ts proposition, nr 82, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2—4 §§ lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer, ävensom de ytterligare framställningar, som kunde komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i detta ämne eller andra i oskiljaktigt sammanhang med därmed stående frågor; samt

nr 175, med inbjudan till andra kammaren att förena sig med första kammaren i dess beslut, att första särskilda utskottet skulle behandla Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 83, angående anvisande av medel till vissa luftskyddsåtgärder;

nr 84, med förslag till förordning om tilläggsskatt å bensin, m. m.; och

nr 86, med förslag till förordning om statlig nöjesskatt;

ävensom de ytterligare framställningar, som kunde komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i dessa ämnen eller andra i oskiljaktigt sammanhang därmed stående frågor.

Dessa inbjudningar blevo av andra kammaren antagna.

§ 2.

Herr statsrådet *Engberg* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 85, angående avlöningsförmåner till viss lärarpersonal under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Ledamoten av andra kammaren chefsredaktören *Z. Höglund*, Stockholm, är på grund av hjärtsjukdom tills vidare oförmögen att delta i riksdagsarbetet; vilket jag härmed intygar.

Stockholm den 29 nov. 1939.

Karl Otto Larsson,
överläkare.

Riksdagsman Axel Johansson är på grund av magsjukdom för vård intagen på Örebro läns lasarett, vilket härmed till bevis meddelas.

Örebro den 24 nov. 1939.

G. Bohmansson,
med. dr, lasarettsläkare.

§ 4.

Föredrogs var efter annan Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till andra särskilda utskottet propositionen, nr 82, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2—4 §§ lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer; samt

till första särskilda utskottet propositionerna:

nr 83, angående anvisande av medel till vissa luftskyddsåtgärder;

nr 84, med förslag till förordning om tilläggsskatt å bensin, m. m.; och

nr 86, med förslag till förordning om statlig nöjesskatt.

§ 5.

Föredrogs var efter annan och remitterades till första särskilda utskottet följande på bordet liggande motioner, nämligen:

nr 44 av herr *Hagberg* i Luleå;

nr 45 av herr *Lundell*;

nr 46 av herr *Thorell*;

nr 47 av herr *Holmbäck*; och

nr 48 av herrar *Bergvall* och *Carlström*.

§ 6.

Föredrogs ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 181, med inbjudan till andra kammaren att förena sig med första kammaren i dess beslut, att första särskilda utskottet skulle behandla Kungl. Maj:ts proposition, nr 85, angående avlöningsförmåner till viss lärarpersonal under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m., ävensom de ytterligare framställningar, som kunde komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i detta ämne eller andra i oskiljaktigt sammanhang därmed stående frågor;

och blev berörda inbjudan antagen av andra kammaren.

Vid härefter skedd föredragning av Kungl. Maj:ts förenämnda proposition nr 85 hänvisades densamma till första särskilda utskottet.

§ 7.

Föredrogs första särskilda utskottets utlåtande, nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser anslag till statlig krigsförsäkring.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Föredrogs första särskilda utskottets utlåtande, nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ställande av statlig garanti för täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m.

I en den 14 oktober 1939 dagtecknad proposition, nr 56, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet uppdragna riktlinjerna för reglering av vedproduktionen,

dels ock å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket till Reglering av vedproduktionen å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor.

Till utskottets behandling hade jämväl hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 16 i första kammaren av herr *Tjällgren m. fl.* och nr 22 i andra kammaren av herr *Werner* i Höjen *m. fl.*, vari hemställt, att garantipriset för s. k. pannved icke måtte sättas lägre än till 6 kronor per kubikmeter löst mått och i fråga om andra kvaliteter avvägas i proportion härtill; att den statliga prisgarantien måtte utsträckas till att efter vedkontorens prövning gälla jämväl ytterligare erforderlig, i övre och inre Norrland eller andra avlägsna landsdelar producerad ved; att riksdagen i skrivelse skulle göra framställning om snara åtgärder, avseende uppläggande av statliga reservlager av ved i omfattning att säkerställa vårt lands bränslebehov; att i samband härmed måtte tagas under omprövning utanordnandet av fraktbidrag av statsmedel för underlättande av att ved, producerad i avlägsnare orter, skall kunna tillgodogöras bränsleförsörjningen; samt att även övriga i motionerna framförda önskemål måtte vinna beaktande;

2) motionen nr 20 i andra kammaren av herr *Eriksson* i Frägsta *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen vid behandling av förevarande proposition måtte besluta sådan ändring i densamma, att det föreslagna garanti- och inlösningspriset på ved sattes till 6 kronor 50 öre per kubikmeter; samt

3) motionen nr 21 i andra kammaren av herr *Jonsson* i Skedsbygd.

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 56 samt med avslag å de likalydande motionerna I:16 och II:22 ävensom motionen II:20, i vad desamma avsåge garantipriset å ved,

1) godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet uppdragna riktlinjerna för reglering av vedproduktionen;

2) såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket till Reglering av vedproduktionen å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor; samt

B) att de likalydande motionerna I:16 och II:22 samt motionen II:21, i den mån desamma icke kunde anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr *Werner* i Höjen: Herr talman! I nu föreliggande fråga vill jag inledningsvis nöja mig med att instämma i vad jordbruksministern anfört i pro-

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
positionen och utskottet ytterligare understrukt angående nödvändigheten av att vårt lands bränslebehov effektivt tryggas under den nu rådande krisen. För varje dag som går skärpes handelskriget. Våra möjligheter att komplettera de genom förbrukning minskade kollagren äro i synnerligt hög grad försvårade, och i vart fall har genom fraktsvårigheterna inträffat en så kraftig prisförhöjning på kol, att bränsleförsörjningen icke blott blir en ytterligt viktig beredskapsfråga utan även en nationalekonomisk fråga av betydande storleksordning. Vårt lands import av kol och koks uppgår under normala förhållanden till cirka 7 å 8 miljoner ton årligen med ett värde av närmare 200 miljoner kronor. Enligt kommerskollegii partiprisindex utvisade kolbränslets indextal intill slutet av augusti en siffra av något över 130, men redan under september månad sprang denna indexsiffra upp till 252, alltså en mycket avsevärd förhöjning. Senare siffror utvisa, att det kol, som i juli månad kunde köpas till svensk ostkusthamn för 23 å 24 kronor per ton, i senare hälften av oktober sprang upp till ett pris av 48 å 50 kronor per ton med ett ytterligare pristillägg för övre Norrland av omkring 8 å 9 kronor per ton, alltså en mer än hundraprocentig prisförhöjning. Om man utgår ifrån, att dessa siffror även i fortsättningen hålla sig, skulle alltså vårt lands bränsleförsörjning med importbränsle komma att kosta närmare 400 miljoner kronor per år.

Som jag nyss framhöll torde dock de största svårigheterna ligga i att i tillräcklig omfattning upprätthålla importen av kolbränsle. Det kan under sådana förhållanden vara värt att övervägas, om icke de oerhörda resurser av inhemskt bränsle, som finnas i våra skogar, böra i görligaste mån användas och tillvaratagas. Det är inte bara en ekonomisk fråga utan även en social fråga. Man kan genom att i större utsträckning använda det inhemska bränslet ge arbete åt betydande folkgrupper, som kanske eljest tvingas gå arbetslösa, och man kan även, som jag nyss antydde, göra en kraftig besparing av valutor, vilka kanske behövas för andra försörjningsändamål.

Jag vill eftertryckligt understryka det inledningsvis anförda för att ge ett rätt värde åt den fråga, riksdagen i dag har att behandla, nämligen statliga åtgärder för en nödvändig vedanskaffning. Jag kan med erkännande ansluta mig till vad departementschefen och även utskottet anført angående skälen för ett statligt stöd åt vedproduktionen, men jag kan icke skänka samma erkännande åt det resultat, som därav vunnits. Det har nu gått två månader utan att man kunnat konstatera, om det huggits någon ved i skogarna eller inte. Nu börjar snö falla i skogarna, och då lär väl avverkning icke kunna ordnas utan ytterligare fördyring av omkostnaderna. Visserligen har tillsetts den s. k. vednämnden med underlydande vedkontor, men de arbetslinjer, som uppdragits för dessa organ, synas i hög grad oklara. Vednämndens första framträdande genom en av dess ordförande i pressen avgiven förklaring, att vedpriset icke kommer att höjas, var i särskild grad ägnat att skapa missnöje bland skogsägarna och även stoppa de påtänkta avverkningarna. Då vedpriset till allra största delen utgöres av arbetskostnader, som utvisa en starkt stigande tendens, kan man förstå, att skogsägarna inte varit hågade att vidtaga åtgärder, som till och med under vissa förhållanden kunna leda till förluster för dem. Hade vednämnden däremot skickat ut folk i bygderna och i tid träffat leveransuppgörelser med skogsägareföreningar och enskilda, skulle situationen helt säkert varit en annan än den är i dag. Oviljan att angiva ett acceptabelt och bestämt vedpris kommer alltid att utgöra ett verksamt hinder för den nödvändiga vedanskaffningen. Av allt att döma måste man betrakta de hittills föreslagna statsåtgärderna såsom en anordning, som tydligen gömmer på många framtida misstag.

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)

Den i ämnet avgivna kungl. propositionen innebar dock en väsentlig förbättring av läget såtillvida, att däri angavs ett visst garantipris. Med hänsyn till de stigande arbetskostnaderna och kostnaderna för transport till upplagsplats samt nödvändigheten av att i nuvarande läge stimulera till större vedproduktion, ha jag och mina medmotionärer ansett riktigt, att det av Kungl. Maj:t föreslagna garantipriset höjdes från kronor 5.50 till kronor 6 per kubikmeter. Utskottet har emellertid funnit lämpligt att i stället föreslå en, som jag anser, rasering av den till synes verkligt fasta punkten i Kungl. Maj:ts förslag, nämligen det till storleken angivna garantipriset. Därmed lämnas prisbildningen i samma dunkel som tidigare. Jag emotser med intresse utskottets förklaring just i denna punkt.

På visst håll är man ytterst angelägen om att inte ge Kungl. Maj:t alltför vittgående fullmakt. Men här har rått en kompakt enighet om att med underkännande av Kungl. Maj:ts förslag utfärda en fullmakt, som ingenting annat innebär än en anvisning till Kungl. Maj:t att sätta vilket pris som helst, alltså ett borttagande av garantiens egenskap av minimipris. I stället för att stimulera till ökad vedanskaffning torde åtgärden komma att leda till minskning. Om sedan brist på torrt och användbart bränsle därför kommer att uppstå, kan ansvaret, herr talman, endast läggas på riksdagen, i händelse riksdagen bifaller vad utskottet föreslagit.

På flera områden ha berömvärda åtgärder vidtagits för att genom beredskapslagring trygga vår folkförsörjning. Det måste därför anses såsom en betänkelig brist på förutseende och initiativ, att en upplagring av ved för förekommande behov icke synes komma till stånd. I motionen har hemställts om snara åtgärder för åstadkommandet av sådan upplagring ävensom om frakttillägg för ved från avlägsna skogsområden. Härigenom skulle nu otillgängliga förråd i mera svårtillgängliga delar av vårt land, exempelvis vissa trakter i Norrland, kunnat nyttiggöras. Något grepp om dessa frågor har utskottet icke visat sig äga, utan utskottet har överlämnat utvecklingen av detta mycket viktiga folkförsörjningsproblem åt okända öden.

Då jag måste anse utskottets förslag beträffande garantipriset som en påtaglig försämring av Kungl. Maj:ts proposition och beträffande övriga i motionen berörda delar såsom mycket otillfredsställande, ber jag att få yrka bifall till vad jag och mina medmotionärer i motionen hemställt.

Häruti instämde herr *Johansson* i Norrfors.

Herr von Seth: Herr talman! Det torde vara otvivelaktigt, att vedförsörjningen är ett av våra allra viktigaste kristidsproblem. Om vi gå tillbaka till förra kristiden, torde den s. k. bränslekommissionen framstå såsom alldeles särskilt osalig i åminnelse.

Under den kris, som i september månad förra året rådde ute i världen, blevo statsmakterna uppvaktade av representanter för skogsägareföreningarnas sammanslutningar här i landet, vilka framhöllo att det numera fanns möjligheter att ordna vedförsäljningen och vedproduktionen överhuvud taget genom jordbrukarnas ekonomiska föreningar. Detta skedde alltså en av de sista dagarna i september månad 1938.

Jag är fullt överens med den siste ärade talaren om att det beslut, som riksdagen i dag har att fatta, säkerligen kommer alldeles försent för att kunna göra avsevärd nytta. Nu kan någon invända, att vår kol- och koks-försörjning dock nu är i ett sådant läge, att man icke behöver hysa så allvarliga farhågor som man gjorde beträffande dessa saker för cirka 2 månader sedan. Men situationen i Europa är förvisso i dag ändå mörkare än förut, och de tor-

Ang. tackande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
pederingar och minsprängningar av neutrala fartyg, som äga rum, kunna givetvis komma att äventyra vår koks- och kolförsörjning i sådan grad, att svenska folket i större utsträckning än man nu antar kan få lita till vedförsörjning och de möjligheter, som denna bjuder att ordna bränsleförsörjningen i vårt land.

Nu har det emellertid bildats en statens vednämnd. Under denna statliga vednämnd sortera de olika vedkontoren i varje län. Denna statens vednämnd åligger det givetvis att ge vissa direktiv för avverkningar ute i landet. För min del måste jag säga, att jag kan icke finna annat än att de direktiv, som hittills ifrån statens vednämnd ha givits, varit ofullständiga. De ha varit oklara och de ha i viss mån även varit missvisande. Det hölls ett föredrag i radio i »dagens eko» för någon månad sedan av en ledamot av statens vednämnd. I föredraget, varav jag har ett stenografiskt referat, anfördes bland annat: »Till sist vill jag upprepa en vädjan till skogsägarna att omedelbart sätta i gång med vedhuggning, såvida de ej redan gjort det. Till ledning vill jag meddela, att bränsleberedskapen bör omfatta 50 procent mera än förut, särskilt av kastved med hänsyn till värmeledningsspannorna.»

Vidare omnämndes i mitten av föredraget, att riksdagen skulle besluta om ett statligt garantipris i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition. Följden av detta blev naturligtvis, att många skogsägare ansågo, att nu var rätta tiden kommen för att hugga och rensa i bestånd, som under vanliga förhållanden inte ge en sådan naturkastning, att ägaren får ett rimligt netto på denna skog. Följden var också den, att många resonerade som så, att nu skola vi vara lojala, nu skola vi inte göra som under bränslekommissionens dagar, hålla på vår ved utan sätta i gång med huggningar. Då detta föredrag i radio inte omnämnde en del förhållanden angående avstånd till konsumtionsort m. m., så blev följden den, att inte minst uppe i Norrland huggningar ha igångsatts i den tron, att man skulle få ett garantipris av kronor 5.50, bara veden kom ut till bilväg. Det finns exempelvis inom Jämtlands län ved, som framforslats till bilväg cirka 12 mil ifrån konsumtionsorten, och det säger sig ju självt, att denna ved icke är lämplig till ved, därför att den ligger för långt bort. Den blir för dyr för konsumenterna. Den borde i stället ha använts till kolning.

Nu är det ju så, som den föregående ärade talaren har påpekat, att Kungl. Maj:ts förslag om minimipris icke av utskottet godtagits. Herr Werner i Höjen uttryckte sig på det sättet, att minimipriset svävar i samma dunkel som förut, när nu utskottet har uppdragit åt Kungl. Maj:t att bestämma angående minimipriser. Herr Werner i Höjen har sålunda upphöjt jordbruksministern till något sorts orakel i Delphi. För min del skulle jag vilja vädja till jordbruksministern, att Kungl. Maj:t snarast möjligt måtte fastställa detta minimipris, och jag vädjar också om, att detta minimipris under inga omständigheter måtte sättas lägre än till kronor 5.50. För min del går jag gärna med på att med hänsyn till de olika förhållanden, under vilka skogsbruket arbetar i vårt land, det torde vara lämpligt att det inte är samma minimipris över hela landet. Det är mycket möjligt, att ett minimipris, som ligger över 6 kronor, kan vara lämpligt i vissa landsändar, därest kol- och koksbristen skulle bli särskilt stor. Vidare skulle jag vilja vädja till jordbruksministern, att den räntesats, som bestämmas på de förskott, som jordbrukarna skulle få för de kostnader, som läggas ut för huggningar och transporter, inte sättes för hög. Det har för en månad sedan nämnts en räntesats av cirka 4 procent. Under den tid som gått har läget på räntemarknaden skärpts, och det kanske inte kan anses oskäligt att för närvarande ta en ränta av 4 procent. Men jag vädjar till statsmakterna, att när

Ang. läckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
denna räntesats bestämmes, den måtte sättas så mycket i underkant som möjligt, så att inte jordbrukarna och skogsägarna därvidlag belastas med för stora omkostnader.

Till sist skulle jag vilja framhålla, att vedkontorens arbete — jag är själv ledamot av vedkontoret i mitt eget län — inte tillräckligt kraftigt och energiskt har kunnat igångsättas av brist på direktiv från statens vednämnd. Som jag påpekade i början av mitt anförande har ju läget på bränslemarknaden ingalunda försämrats, och därför torde någon kunna invända, att det har ju icke skett någon skada. Jag skulle därpå vilja svara, att det har skett skada i vissa fall. Det har under alla förhållanden skapats en oreda på bränslemarknaden och en osäkerhet, som inte är till gagn.

Jordbruksministern har många gånger så varmt talat för jordbrukarnas ekonomiska föreningar, när det gällt tillvaratagande av den animaliska produktionen såsom mjölk och produkter därav. Jag skulle vilja framställa den åsikten, att skogsägareföreningarnas sammanslutning, som ju är en av de yngsta sammanslutningarna i vårt land, nu dock har nått en sådan omfattning, att föreningarna torde vara lämpade att handha vedförsörjningen åtminstone i de flesta länen. Det har inom statens vednämnd — det skall ingalunda fördöljas — varit ganska stora slitningar mellan representanter för jordbrukarnas och skogsägarnas föreningar och andra intressen till skada för vedförsörjningen och till skada för samarbetet med skogsägarna. Jag hoppas att från statsmakternas sida allt som göras kan blir gjort för att skapa en intimare kontakt mellan vedproducenter och vedkonsumenter genom ett lojalt och friktionsfritt samarbete i statens vednämnd.

Herr talman! Jag har intet yrkande, men jag har velat framföra dessa åsikter, när det har gällt denna fråga.

Herr Eriksson i Frägsta: Herr talman! Jag skall inskränka mig till att endast understryka vad som här sagts tidigare. Dessutom anser jag mig böra säga några ord i anledning av den av mig m. fl. avgivna motionen.

Jag vill understryka vad herr Werner framhöll angående minimipriser. De berörda skogsägarna ha gått och väntat på, att det skulle ges till känna något fast pris, som de kunde räkna med vid vedavverkning, men detta har dröjt ideligen. Vi stå nu snart i december månad, och den väsentligaste delen av avverkningstiden har redan gått till ända. På grund av det osäkerhetstillstånd, som råder, har i många trakter av vårt land avverkningen icke kommit i gång i den omfattning, som är nödvändig, helt enkelt på grund av att den icke ansetts vara lönande, rent ekonomiskt.

Jag vill därför hemställa till jordbruksministern att han, då han utformar de nu givna direktiven, måtte beakta de spörsmål, som jag och mina medmotionärer ha framfört i vår motion, således att han gör det möjligt även för skogsägare med mera avlägset belägna skogar att kunna ta vara på gallrings- och rensningsvirke till ekonomiskt lönande priser. Jag gör detta så mycket hellre därför att utskottets uttalande i någon mån sammanfaller med den uppfattning, som vi hade, då vi lade fram vår motion. Vi resonerade som så, att det finns tämligen avlägsna skogstrakter, som ligga ganska långt från landsväg eller upplagsplats, men där avverkning ändock med fördel kunde upptagas. Men får man räkna med en avverkningskostnad på kanske över 6 kronor, så är det ganska nödvändigt veta att man kan få ut detta pris, i händelse konjunkturen svänga. Ytterst är väl garantipriset, om jag uppfattat saken rätt, avsett att komma till användning, ifall konjunkturen svänga, så att, om priserna gå under detta garantipris, man har ett visst stöd i att detta garantipris kommer att gälla. Utskottet säger: »Ett fåtal svärbestämbara faktorer spela

Ang. tückande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
 härvid in. Icke minst fluktuationerna i arbets- och transportkostnaderna under olika tidsperioder och i skilda delar av landet påverka priset och kunna föranleda, att jämkningar i detsamma måste företagas.» Jag noterar detta uttalande med tillfredsställelse, därför att jag anser, att jordbruksministern däri- genom har möjlighet att tillämpa varierande pris, som kunna motiveras med olika förhållanden i olika delar av landet, och jag hoppas, att han kommer att taga denna möjlighet i akt, när de ifrågasatta åtgärderna skola verkställas. Jag beklagar endast, att detta ärende dragit så långt ut på tiden och att så mycken dyrbar tid blivit försutten, särskilt i betraktande av att vi otvivelaktigt komma att få ett mycket stort behov av bränsle, då den försummelse som be- gåtts kan bli för landet dyrbar.

Jag har med dessa ord blott velat understryka, vad jag sagt i min motion. Till sist vill jag även yrka bifall till densamma för att understryka, att jag hoppas, att de synpunkter som jag framfört i motionen bli beaktade vid denna verksamhet i fortsättningen.

I detta anförande instämde herrar *Casenberg, Magnusson* i Tumhult, *Larsson* i Hede och *Nolin*.

Herr *Jonsson* i Skedsbygd: Herr talman! Det föreliggande utskottsförslaget har givit mig anledning till att begära ordet för att med några ord försöka klargöra, hur jag ser på det läge, vari vi nu kommit genom utskottets ståndpunktstagande.

Enligt mitt och, därom är jag övertygad, många skogsägares förmenande har man dragit ut på tiden alltför länge med att i riksdagen framkomma med förslag i denna fråga. Detta ärende har försummats under en ur vedproducenternas synpunkt ganska viktig tid. När nu frågan om vårt lands förseende med bränsle kommer före i en tid, då man kan säga, att förhållandena skärpas dag för dag, framkommer i alla fall ett förslag, där skogsägarnas synpunkter knappast äro tillgodosedda. Det dröjde, som jag sade, ganska länge, innan denna proposition kom på kamrarnas bord, och utskottet har använt en mycket rundlig tid för behandlingen av densamma. Just nu under höstmånaderna, när marken är bar och jordbruksarbetarna upphört att få sysselsättning inom jordbruket, är det den lämpliga tiden att börja att i skogen hugga ved av det gallringsvirke man ämnar taga ut för detta ändamål. Det torde vara ganska klart, att med den utveckling som skett den senaste tiden och med de hinder för vår svenska sjöfart som inträtt och som skärpts dag för dag utgör vedproduktionen, vårt lands förseende med inhemskt bränsle, en ganska viktig faktor och en faktor som kan bli avgörande för vårt lands möjligheter att hålla sig utanför kraftmätningen i världen.

Det är visserligen sant, att det innevarande höst avverkats mera ved än vanligt i skogarna. Man har, sedan den kungl. propositionen kom på kamrarnas bord, litat på att densamma åtminstone i sina huvuddrag skulle av riksdagen antagas, och detta har gjort, att man satt igång med avverkningar, ehuru med en viss tveksamhet. Erfarenheterna från tiden efter det förra världskriget, då handelsvägarna åter öppnades och importen av kol kom igång, ha gjort, att skogsägarna ställt sig i viss mån avvaktande. Faktum är, att icke endast bränslekommissionen, salig i åminnelse, utan också de enskilda skogsägarna vid detta tillfälle hade massor av ved, som icke kunde säljas och som fick ruttna ned i skogarna. Det är icke underligt, att man från skogsägarhåll under sådana förhållanden ställt sig litet tveksam, när statsmakterna, vednämnden och vedkontoren, uppmanat dem att bara hugga ved. Även om förhållandena äro sådana, att man för den närmaste tiden kan räkna med goda priser och

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)

med avsättning av nästan obegränsade mängder, så vet man ingenting om framtiden. Förr eller senare måste väl de nuvarande förhållandena ute i världen upphöra, och ligga då skogsägarna med stora lager av upphugget vedbränsle, är det att befara, att förhållandena från förra krisen återigen upprepas.

När den kungl. propositionen kom, kände jag mig för min del ganska tillfredsställd med densamma. Det var dock ett par punkter, där jag önskade ett förtydligande, och det gav mig anledning att väcka en motion, där jag berörde dessa punkter. Jag påpekade således, att det icke var något närmare bestämt om läget av de upplagsplatser som enligt propositionen skulle fastställas och där veden skulle levereras. Det kunde befaras, att dessa upplagsplatser förlades så långt från avverkningsplatserna, att skogsägarna finge kosta på så långa transporter för att leverera sin ved, att garantipriset på det sättet blev illusoriskt. Numera hämtas ju veden i stor utsträckning ute i skogarna på bilvägar, som man har iordningställt. Genom att leverera ved vid dessa vägar sparar man transportkostnader i ganska avsevärd utsträckning. Jag har därför yrkat på att dessa upplagsplatser skulle förläggas vid bilväg i skogen eller å närmaste plats intill skogen. I denna punkt har utskottet helt tillmötesgått motionen, och jag får tacka utskottet härför.

Kungl. Maj:t hade föreslagit ett garanterat pris, således ett minimipris, av kr. 5:50 per kubikmeter för s. k. pannved. Emellertid har Kungl. Maj:t antytt att ett garantipris lämpligen kunde åsättas även de bättre vedsortimenten. I min motion tillät jag mig yrka på att man skulle redan nu besluta fastställa ett sådant garantipris även för de bättre vedsortimenten. När utskottet har gått att behandla denna fråga, har utskottet emellertid fullständigt förbigått icke endast Kungl. Maj:ts proposition utan även de i ämnet väckta motionerna samt gått på en fullständigt ny linje. Man vill överlåta åt Kungl. Maj:t att vid varje tillfälle bestämma detta garanterade minimipris. Jag skulle kanske icke haft så mycket att invända häremot, om jag icke vetat, att man ute i de vedproducerande skogsbygderna med största intresse och största spänning väntar på att få vetskap om huruvida något garantipris verkligen kommer att fastställas och vilket garantipris som kommer att bestämmas. Man så att säga vilar på hanen, och man har icke vågat sätta i gång med avverkningsarna för fullt. Om vi nu följa utskottet, riskera vi, att ytterligare en dyrbar tid förgår, innan skogsägarna få vetskap om huruvida de ha att påräkna några garantipris och i så fall vilka. Det är så i all affärsrörelse, att osäkerhetsmomentet är det farligaste. Detta osäkerhetsmoment brukar i regel verka avhållande och prisförhöjande. Om utskottet har avsett att genom detta beslut hålla priserna nere, vet jag icke, men om avsikten har varit denna, så kommer i detta fall, såsom i alla andra fall där osäkerhetsmomentet fått spela in, följden att bli den rakt motsatta, nämligen stegrade vedpriser på grund av att man icke vågar avverka i tillräcklig omfattning.

Det är en annan synpunkt, som jag skulle vilja framhålla i detta sammanhang. De arbetare som sysselsätts i skogarna utgöra kanske de lägst avlönade arbetargrupperna i vårt land. Dessutom äro de, när de utföra sitt arbete, i beroende av väderleken. De få ofta upphöra med arbetet på grund av nederbörd och oväder. Det skulle då varit tacknämligt, om man i denna tid hade haft ett fastställt garantipris, så att man kunnat i någon mån förbättra avlöningsförhållandena för dessa arbetare. Då man nu tror, att en större arbetslöshet kommer att uppstå, vore det också ur statens synpunkt och jag tror även ur landets befolknings synpunkt av stor vikt, att man kunde flytta över en stor del av dessa arbetslösa till ett sådant produktivt arbete som bränsleförsörjningen utgör.

Som jag sade, ha mina önskemål blivit tillgodosedda vad den första punk-

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
 ten i min motion beträffar, men i fråga om den andra punkten, där jag yrkat på att garantipris skulle bestämmas även för de bättre vedsortimenten, har utskottet fullständigt gått ifrån såväl Kungl. Maj:ts proposition som de i motionen framförda synpunkterna. Jag skall emellertid böja mig. Jag förstår, att svårigheter förelegat inom utskottet att komma till enighet på denna punkt. Jag skulle emellertid mycket missräkna mig, om icke de synpunkter som jag här framfört också gjort sig gällande i utskottet men där fått ge vika. Då jag säger, att jag skall böja mig för utskottet, gör jag det på den grund, att jag inser svårigheterna att bestämma ett generellt minimipris att gälla för hela landet och för alla avverkade vedsortiment. Jag vill emellertid framställa ett yrkande om ett tillägg till utskottets förslag, avseende att skapa en viss trygghet åt skogsägarna. Jag skall yrka på att det pris som Kungl. Maj:t äger att vid varje tillfälle bestämma skall utgöra lägst kr. 5:50 per kubikmeter. Om riksdagen fattar beslut i enlighet med detta yrkande, så följer riksdagen Kungl. Maj:ts förslag. Det i kungl. propositionen föreslagna minimipriset var ju 5:50. Det lämnas ju också Kungl. Maj:t möjlighet att på grund av olika förhållanden inom olika områden av vårt land fastställa ett differentierat minimipris.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag med det tillägget, att det lägsta pris Kungl. Maj:t äger bestämma skall utgöra kronor 5:50 per kubikmeter.

Häruti instämde herrar *Pettersson* i Norregård, *Johansson* i Mysinge, *Närlinge* och *Andersson* i Vigelsbo.

Herr *Olsson* i Gävle: Herr talman! Jag skall icke alls gå in på någon diskussion om det klander som här har riktats mot vednämndens verksamhet. Är det på det sättet, att vednämnden har brustit i planläggningen av sitt arbete eller utfärdandet av sina instruktioner eller om den icke kunnat komma någon vart på grund av diskussioner som förts inom nämnden, så kan det ju icke vara utskottets uppgift att pröva dessa förhållanden. Det är närmast chefen för jordbruksdepartementet som har att se till, att denna institution fullgör de uppgifter som Kungl. Maj:t har lagt i dess hand. När således kritiken här riktar sig mot att ifrågavarande arbete icke har kommit i gång eller riktar sig mot planläggningen av detsamma, då måste utskottet avsäga sig varje ansvar härför.

Här har nu diskuterats den punkt i utskottsutlåtandet, där utskottet avböjer att sätta ett fixt pris. Det är orimligt att tolka detta, som den siste ärade talaren gjorde, då han sade, att man skulle kanske ute i bygderna rent av kunna fråga, om garantipris överhuvud taget skulle sättas. Den frågan behöver väl överhuvud taget icke föras fram. Den saken är väl klar och så klar, att inga delade meningar därom behöva göra sig gällande. När utskottet hade att taga ställning till frågan om vilket garantipris som vore det lämpligaste, hade utskottet till sitt förfogande många bud. Vi hade vednämndens förslag om 5 kronor per kubikmeter, och vi hade den kungl. propositionens förslag om 5:50. Vi hade vidare förslag i motioner om 6 kronor, och vi hade också i motioner förslag om 6:50. Dessutom var det utskottsledamöter som ansågo, att man kunde gå längre ned i pris. En undersökning angående priserna gjordes av vednämnden, och denna visade oerhörda variationer runt omkring i de olika bygderna ute i landet, dels priser till och med liggande över det högsta i motion föreslagna priset, dels priser liggande under eller vid det av nämnden föreslagna priset. Utskottet ansåg det icke lämpligt, att det skulle fälla ett utslag mellan alla dessa olika prisbud. Utskottet an-

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)

säg, att för att komma till ett gott resultat, till ett rättvist resultat och till ett resultat som garanterade, att man fick fram veden, vore det ur alla synpunkter — framför allt ur praktiska synpunkter — bäst, att de som hade den bästa översikten över hela problemet bleve det organ som finge fastställa priserna, alltså Kungl. Maj:t. Det och ingenting annat är skälet till att utskottet i alla de svårigheter, som andra talare här ha medgivit i detta fall existera. har avböjt att slå fast ett fixt pris. Vi ha utgått ifrån att förhållandena äro så väsentligt olika i olika delar av vårt land, att arbetskostnader och annat äro i mycket hög grad olika och att det därför kan bli nödvändigt att söka åstadkomma en prisdifferentiering som tar hänsyn till förhållanden, beträffande vilka det i detta ögonblick är omöjligt att avgöra, hur de komma att gestalta sig. Detta och ingenting annat har varit vad som väglett utskottet, när det kommit till det resultat som framgår av utskottsbetänkandet, vad gäller prissättning. Det är således intet försök att pressa priserna och heller intet försök att driva dem i höjden, utan det är ett försök att, när man skall bestämma priset, göra klart för sig alla de faktorer som här inverka och söka komma fram till ett pris, som är så rättvist som möjligt och som garanterar, att man verkligen när syftet med sättandet av detta garantipris.

Nu säger herr Jonsson i Skedsbygd: men då skulle man kunna föra in det där lilla tillägget »dock lägst kronor 5:50 per kubikmeter». Jag frågar nu: är det nödvändigt, att riksdagen, när den lägger detta i jordbruksministrernas hand, fäster hans särskilda uppmärksamhet på att han i detta avseende haft ett prisförslag som han bör taga under övervägande? Jag tror icke, att det är nödvändigt, och därför kan jag för min del icke biträda det ändringsyrkande som herr Jonsson i Skedsbygd här ställt. Jag tror, herr talman, att i nuvarande läge har utskottet försökt göra det bästa möjliga.

Med hänvisning till vad jag anfört som motivering för vad utskottet här skrivit om prissättningen ber jag att få hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr Thorell: Herr talman! Då jag både tillhör mitt läns skogsägareförenings styrelse och Stockholms läns och stads vedkontor, har jag haft tillfälle att följa denna fråga från första början och bilda mig en viss uppfattning om densamma. Omedelbart vid det första sammanträdet inom skogsägareföreningen, när vi fingo en förfrågan om vilka personer som voro lämpliga att placeras i vedkontoret, diskuterade vi möjligheterna att få fram veden och vilka betingelserna måste vara för att veden överhuvud taget skulle komma fram. Vi stannade då inför samma faktum, som de flesta talare som yttrat sig här före mig hava stannat för, och det var, att det måste vara ett skäligt pris.

Redan vid första sammanträdet i vedkontoret hade vi vissa direktiv från vednämnden, och jag kunde icke undgå att observera, att det måste vara två stridande viljor som gjorde sig gällande. Den ena av dem tycktes åtminstone vid detta tillfälle ha överhand och sätta som sitt mål att hålla priserna nere. Den andra var mera inne på samma tankegång som vi, nämligen att för att man överhuvud taget skulle få någon ved, måste det som sagt bli en skälig betalning för den. Vi fordrade in uppgifter om den ved som fanns inom länet, och vi fordrade samtidigt in uppgifter från förbrukare av ved inom Stockholm och inom vårt län, särskilt från de större förbrukarna. Det var ganska egendomligt att finna, att på grund av att dessa förbrukare icke hade någon som helst hållpunkt för bedömande av hur mycket de kunde få in av kol och annat bränsle som de vanligen använde, kommo anmälningarna om behovet av ved att gälla så små kvantiteter, att ett stort överskott av ved

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
utöver vad vi behövde för vår egen förbrukning och för att förse storstaden Stockholm med ved skulle finnas. Vi voro från början fullt på det klara med att detta måste vara felaktigt, därför att enligt den erfarenhet vi hade inom skogsägareföreningen skulle den ved vi hade gå åt redan till den normala förbrukningen och alltså icke räcka till den extra förbrukning, som vi kunde räkna med skulle komma att göra sig gällande framdeles. Så småningom blev det diskussion om vilket pris som var det skäligen för den ved som nu fanns. De slitningar som därvidlag förekommit fortsatte även inom vedkontoret. Under det att somliga ville hålla priserna nere, ansågo andra, att det viktigaste var, att man fick fram ved, och att det i längden var fördelaktigt även för konsumenterna, att vi nu fingo ett fullt skäligt pris. Till slut rådde vi som förfäktade de högre priserna, och de blevo gällande för vår del och i vårt län.

Emellertid har jag haft upprepade förfrågningar, om det icke snart kunde bli någon klarhet i fråga om vad man kunde räkna med att få betalt för veden, om det mot förmodan skulle bli fred och det normala bränslebehovet kunde bli tillgodosett med vanligt bränsle. Jag har icke kunnat svara på dessa förfrågningar, och jag är ledsen över att säga, att åtminstone efter vad jag känner till har inom vårt län huggningen kommit igång i en mycket blygsam omfattning. Det har också berott därpå, att avlöningarna ha stigit genom det senaste avtalet — en sak som jag för min del anser vara fullt skälig — varigenom huggningskostnaderna höjts betydligt. Jag instämmer med den föregående talaren, att denna huggning är ett av de hårdaste arbetena, och de personer som äro sysselsatta därmed få säkert göra full rätt för sin avlöning. De taga i vanliga fall detta arbete på hösten, när dikningsarbeten, byggnadsarbeten och andra arbeten som förut stått till förfogande tagit slut och de alltså icke ha något annat att göra. Vi få också tänka på en annan sak, och det är, att det måste absolut ske en förflyttning av arbetskraft, om vi skola få huggningar utförda i våra större skogstrakter, där vi ha ont om folk. Då dessa förflyttningar kanske föra med sig en särskild bostadsbyrå och förhöjda levnadskostnader, är det klart, att arbetarna måste ha någon ersättning härför.

En annan sak som också inverkar är de förhöjda bensinprisen och den minskade tillgången av bensin, varav följa högre transportkostnader. Där komma vi in på problemet om en differentiering av garantipriset, som herr Olsson i Gävle nyss var inne på. Jag för min del håller också före, att vi knappast kunna, som tanken var från början, sätta ett enhetligt pris i fråga om den garanti som staten lämnar. Detta skulle verka orättvist och leda till konsekvenser, som skulle vara rent orimliga. Emellertid kan jag icke underlåta att framhålla, att det skulle ha varit lämpligt med ett minimipris, ett lägsta garantipris. En skogsägare, som bor långt inne i en skogsbygd och som riskerar att där få garantipriset satt så lågt att han inte får sina kostnader för huggning, körning och annat täckta, är ju icke dummare än att han låter bli att hugga. Han kommer också, såsom den föregående ärade talaren framhöll, att, därest garantipriset icke bestämmes så snart som möjligt, få försitta en dyrbar tid. Det mesta av vedhuggningen brukar åtminstone i mitt län vara undanstökat före jul. Sedan går man över till andra arbeten, och det blir ej av att hugga ved, som ju då är besvärligare på grund av snön o. dyl.

Det gläder mig, att herr Olsson i Gävle tydligt och klart kunde säga ifrån, att det kommer att finnas ett garantipris. Detta få vi väl svara våra frågande skogsägare, till dess jordbruksministern kommer fram med sitt beslut om garantipris. Jag förstår, att detta skall bli ganska besvärligt för honom.

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
Jag är icke heller alldeles så säker på, att det är så roligt för alla skogsägare att denna fråga överlämnas i regeringens hand. Alla ha ju icke i dessa dagar något så överflödande förtroende för den regering, som nu sitter, och följaktligen ha de nog tyckt, att det varit bättre om utskottet knäckt denna fråga, än att Kungl. Maj:t nu skall få avgöra densamma.

Jag har endast velat göra dessa erinringar. Jag skulle kunna, men jag vill icke ta upp tiden med att dra fram flera exempel på dessa priser. Vi fingo i går en alldeles ny prislista från vednämnden, som är avsedd att gälla för hela landet. Jag förmodar, att kammarens ledamöter ha tillfälle att ta del av densamma på annat sätt, och jag skall därför icke trötta med densamma.

Herr talman, jag har icke något yrkande.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp**: Herr talman! Den fråga, som vi nu diskutera, har ju förberetts av rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap. Jag fann vid övervägandet av vad som skulle göras i ett ögonblick som detta, att det viktigaste var att icke skapa en bränslekommission av det slag, som vi hade under den förra världskrisen. Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap lade ju också upp sitt förslag till organisation ungefär på det sätt, som vednämnden nu är sammansatt. Domänstyrelsen, såsom den stora skogsägare den är, jämte övriga skogsägare ansågs vara det lämpligaste organet för anskaffandet av det bränsle, som kunde visa sig erforderligt vid en minskad koltillförsel. Vednämnden tillsattes som sagt i huvudsak efter dessa riktlinjer. En invändning som gjordes emot vednämnden var, att nämnden uteslutande representerade skogsägareintresset. Den kompletterades därför med representanter för skogsarbetarna och andra. Genast sades det — naturligtvis med en viss rätt — att producentintresset kommit att helt dominera, ty skogsägare och skogsarbetare hade ju i mycket samma intressen, då det gällde denna fråga. Jag förstår självfallet mycket väl denna anmärkning. Därför kompletterades också nämnden med representanter för vissa konsumentintressen, t. ex. med en för vedköparna, som skulle tillhandagå med upplysningar, som kunde anses erforderliga med hänsyn till dessa köparens intressen. Den kompletterades vidare med representanter för träkolsförbrukningen. Jag menade sålunda, att det hela skulle gå lättare, om alla dessa kunde komma samman till gemensamma överläggningar.

Representanter för järnbruken kommo redan på ett mycket tidigt stadium och framförde sin ängslan över att det icke fanns tillräckligt med träkol, och de menade att det såg mörkt ut, om förhållandena skulle utveckla sig till det sämre på bränslemarknaden. Sedan jag resonerat med dem ett slag fick jag emellertid det intrycket, att de själva icke undersökt om det var möjligt att skaffa träkol. I stället för att vidtaga en åtgärd, som jag för min del anser att en ledare för ett ekonomiskt företag bör vidta, hade de som så många andra i en besvärlig tid bara vänt sig till Kungl. Maj:t. Strax därefter träffades emellertid en uppgörelse mellan Träkolsföreningen och vissa skogsägareföreningar om tillverkning av träkol. Tillika igångsattes, och detta på ett mycket tidigt stadium, tillverkning av träkol för tillgodoseende av det så mycket ontalade stora behovet av denna vara för de gengasdrivna bilarna. Allt det där talet har tystnat väsentligt i närvarande stund, detta naturligtvis beroende därpå, att bensintilldelningen nu kunnat ökas. Genast kryper man då i busken och vill icke se, hur förhållandena kunna utveckla sig i ett senare skede. Man menar förmodligen rent av, att man själv icke behöver

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
göra något, ty om förhållandena skulle utveckla sig till det sämre, kan skulden skjutas på Kungl. Maj:t.

Träkolsföreningen har hittills köpt träkol till 25 kr. per läst, men de senaste dagarna hava säljare av träkol meddelat mig att föreningen och järnbruken för närvarande icke äro köpare till mera träkol. Jag vet icke om man menar, att situationen för ögonblicket ter sig ljusare, så att man för den skull icke behöver vidtaga några åtgärder på detta område. Det är, såsom herr Thorell nämnde, så att förbrukarna här i Stockholm icke veta hur mycket kol de kunna få. Men herr Thorell menar väl icke, att Kungl. Maj:t skall kunna ge dem upplysning om den saken. De få väl försöka använda sitt förnuft också och själva tänka litet, så att de ha något i beredskap, om förhållandena skulle utveckla sig till det sämre.

När denna vednämnd tillsattes, räknade jag med att i den skulle sitta praktiskt folk, och jag förmodar att man i de olika vedkontoren också ordnat det så att det finns tillgång på praktiskt folk för arbetets handhavande. Jag vill emellertid icke underlåta att säga, att jag till en viss del misräknat mig. Jag har nämligen fått den uppfattningen, att det inom vednämnden alltför mycket blivit en diskussionsklubb om principer, huruvida föreningarna böra eller kunna deltaga i vedanskaffningen, än ett verkställande organ, som skulle kunna åstadkomma något av det, som verkligen behövde åstadkommas i närvarande stund. Jag drar mig icke för att säga detta inför kammarens ledamöter, ty jag har denna uppfattning. Enligt vednämndens förslag gällde det nu att skapa ett garantipris för den kvantitet ved, som kunde bli över, när de krigiska förhållandena avvecklades och bränsletillförseln utifrån åter blir normal. På denna framställning byggde jag den proposition, som är framlagd för riksdagen. Det är alldeles riktigt, såsom här framhållits, att denna fråga dragit ut på tiden. Jag vill emellertid konstatera, att det förflutit en månad från det propositionen kom till utskottet och till dess vi nu ha att behandla densamma i kammaren. Vi få sålunda litet var ta på oss en liten skuld för att tiden gått.

Det pris jag föreslog var ju något högre än vednämndens. Självfallet är det, såsom också utskottet framhållit, svårt att avgöra hur högt detta pris bör sättas, men jag kan icke underlåta att säga, att det är nog så enkelt att försöka komma undan svårigheterna genom att icke fatta ett konkret beslut utan i stället endast på ett ungefär ange var man anser att garantipriset bör ligga. Härei ligger ju att utskottet och flera av de föregående talarna, med undantag för herr Thorell, uttryckt ett visst förtroende, ja, utskottet till och med ett obegränsat förtroende för Kungl. Maj:t.

Såväl vid läsningen av motionerna som av debatten här i dag har jag kunnat konstatera, att många fullständigt missuppfattat meningen med garantipriset. Vidare förefaller det som om man icke skulle ha läst vednämndens framställning i ämnet. Jag grundar denna min uppfattning på bl. a. herr Jonssons i Skedsbygd anförande. Han talar liksom jag i propositionen om, att det föreslagna garantipriset av 5 kronor och 50 öre gäller den s. k. pannveden. Den bättre veden får givetvis bedömas efter sitt högre värde. Det var också min första fråga till de skogssakkunniga, som lade fram detta förslag, om vi icke skulle differentiera priset. Svaret blev att all erfarenhet visade, att den bästa veden alltid vinner avsättning och att det är den sämsta, som till sist blir kvar och som det därför bör fastställas ett garantipris för. Det är emellertid självfallet, att när avvecklingen kommer, så finns det lager även av den andra veden. Man måste då ta hänsyn till det mervärde, som denna ved har. Garantipriset är avsett att ligga lägre än dagspriset för liknande ved, varigenom skogsägarna dels bliva intresserade av att tillgodose

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
marknadsbehovet, dels att i samråd med vedkontoren anpassa avverkningen till löpande behovet jämte eventuellt reservförråd. Det är självfallet att om staten betalar ett garantipris på 5 kronor och 50 öre, så får staten också se till att under övergångstiden veden icke ligger och ruttnar bort. Staten får väl därför kombinera sitt åtagande med en skyldighet för bränsleköparna att använda den ved, som ligger inne, innan de få köpa annat bränsle som kan behövas och genom lättare tillförsel blir tillgängligt. Annars komma vi väl att stå inför samma situation, som rådde då vi hade att avveckla den förra bränslekommissionen. Det är alltså icke fråga om priser, som skola gälla för alla tider och för alla förhållanden, utan meningen är, att organisationerna och skogsägarna få komma överens med köparna om det ur alla synpunkter lämpligaste priset. På det sättet får man fram ett handelspris för olika perioder. Den, som har en avverkning långt ifrån förbrukningsorten, lagrar veden där. Han får en sanktion av skogsägareföreningen inom distriktet och från vedkontoret i orten att veden behövs som reserv, varefter veden innefattas i prisgarantien, vilket gäller tills veden avsatts i allmänna marknaden.

Motionen nr 20 ger mig också anledning anta, att ett missförstånd föreligger. Man talar i denna om de ofta långa avstånden vid avverkningarna och föreslår därför ett garantipris av 6 kronor och 50 öre. Motionärerna mena, att garantipriset skall vara närmare fixerat i förhållande till en viss konsumtionsort. Något sådant står icke angivet i propositionen och icke heller i vednämndens förslag. Det heter bara, att vedkontoret bör noga beakta, att veden kommer att finnas upplagd på ur transportsynpunkt lämplig plats, t. ex. vid en väg, där den lätt kan lastas på bil eller annat transportmedel. Någon skillnad i sak förefaller mig sålunda icke föreligga, ty om vedkontoret sagt, att man kan avverka på ett visst område, så blir det garantipris åsatt, som är fastställt för den rayonen. Jag kan ju härtill lägga, att i Södermanlands län vedkontoret redan för länge sedan differentierat priserna på basis av priserna inom vedhandeln. Det har sålunda sagts, att skogsägarna exempelvis i närheten av Eskilstuna, där vedpriset är högre än annorstädes, få ett pris för sin ved och i en annan rayon ett lägre pris som skillnaden under normala förhållanden — och i en tredje rayon ett ännu något lägre pris. Den första rayonen har lättast att få sin ved slutsåld eller den minsta risken att få något över. Den andra rayonen har det icke fullt så lätt i det avseendet och den tredje naturligtvis svårast, om icke denna differentiering vore. Så har man som sagt lagt upp det hela, och meningen är naturligtvis, att vedkontoren vart och ett inom sitt område skola försöka åstadkomma ett så ekonomiskt förnuftigt resultat som överhuvud taget är möjligt.

Jag tror att det var herr von Seth som värdjade till mig att göra allt för att skogsägareföreningarna skulle få ombesörja denna angelägenhet. Herr von Seth vet lika bra som alla andra, att det varit mig angeläget att stödja skogsägareföreningarna, så att de skulle kunna utvecklas till verkligt kraftiga organisationer. Jag har diskuterat saken med många industrimän, men jag beklagar, att man på det hållet ser på skogsägareföreningarna på ett sätt, som jag för min del icke kan förstå. Min åsikt är att en stark sådan förening icke minst under nuvarande kris skulle vara av värde inte minst för virkesköparna, då den ju kan tillhandahålla större kvantitet av en vara av likartad kvalitet i motsats till om en köpare vänder sig till flera säljare. Det finns större möjlighet för en förening i det avseendet än för den enskilde, och inköps- och uppsamlingskostnaderna gå ju också upp i ganska stora belopp. Jag hade förra året en överläggning med chefen för ett av de större skogsbolagen i Västernorrlands län. Han var mycket kyligt inställd till det hela, men han har i år sagt mig under hand, att han fått en helt annan upp-

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
fattning och att han ansåg att skogsägareföreningarna i samarbete med industriföretagen skulle kunna få en mycket stor betydelse, om det hela sköttes på ett ändamålsenligt sätt. Om det nu tyvärr är så, att det inom vednämnden finns en viss animositet i det här avseendet, är detta något som jag icke kan lägga till rätta i annan mån än att jag skall försöka resonera med vederbörande om saken.

Anledningen till att jag lade fram förslaget om lån till skogsägareföreningarna var att jag ansåg, att detta vore det effektivaste sättet för att organisationen skulle kunna fylla sin uppgift. Jag hoppas, att jag tolkar utskottsutlåtandet riktigt, när utskottet säger, att utskottet förutsätter att skogsägareföreningarna icke skola inskränka låneverksamheten endast till föreningens medlemmar, utan att lån jämväl skola komma att tillhandahållas till utanför stående skogsägare. Jag förmodar att utskottet icke menar, att skogsägareföreningarna i sin tur skola låna ut pengar. Detta vill jag icke vara med om, utan jag förmodar, att meningen är att skogsägareföreningarna skola betala till utomstående förskott i avräkning liksom till sina medlemmar. Beträffande leverantör, som står utanför föreningen, får alltså skogsägareföreningen ta hand om hans ved och ge honom likvid i avräkning, men icke skall väl föreningen i sin tur lämna ut lån till vissa leverantörer, ty detta skulle kunna leda till den ekonomiskt vanskliga situationen att föreningen måste svara för lånet utan att ha någon säkerhet i ved.

Jag är icke ligkiltig för de vädjanden, som här gjorts från olika talaressida i denna fråga, men den rätta adressen är i detta fall chefen för folkhushållningsdepartementet. Det är ju nämligen här fråga om en kristidsangelägenhet av den natur, som överförts till detta departement. Det är emellertid självfallet, att jag som målsman för det departement, som har skogarna och dylikt på sin lott, följer utvecklingen på detta område på samma sätt som om frågan hört hemma under jordbruksdepartementet.

Herr Thorell nämnde något om bensinpriset. Detta hör emellertid, herr Thorell, icke alls samman med garantipriset. Garantipriset utgår, vare sig veden är framforslad till den ena eller andra konsumtionsorten eller inte. Jag nämnde, när jag vid ett tillfälle resonerade med en köpare av ved här i Stockholms län, att det här gäller två skilda saker, och jag tillade, att om han ville köpa ved på en plats ute på landsbygden, så fick han själv transporterera fram veden. Alltså innefattar enligt mitt förmenande en överenskommelse med skogsägareföreningen dels en transportfråga och dels en vedförsäljningsfråga, alltså två skilda frågor. Vad jag för min del uppmuntrar och försökt att uppmuntra till här i Stockholm är, att skogsägareföreningen skall försöka så att säga följa veden litet längre än att bara sälja den i parti och alltså följa den, tills den sågats och huggits. Om jag icke räknar fel kostar en kubikmeter ved i löst mått i Stockholm 12 kronor. Sågad och huggen — och sådan går den vanligen till de ekonomiskt sämst ställda — kostar den omkring 27 kronor. Där är något för skogsägare av skilda slag att beakta. Det är ju orimligt att det skall vara en sådan proportion och en sådan väsentlig prisförhöjning på sågad och huggen ved. Jag framhöll också vid tillfället ifråga, att veden bara för att bli sågad och huggen betingade mer än den kostade på rot plus skogsarbetarens lön och transportkostnaderna. Härvidlag kunna de ekonomiska organisationerna och även de enskilda skogsägarna göra något av betydelse för vedförsörjningen utan att skogsägarna därför behöva förlora något, ty enligt mitt förmenande kunna skogsägarna trots ett lägre pris på sågad och huggen ved få en tillfredsställande ersättning.

Jag har ingen erinran att göra mot utskottsförslaget, som jag förmodar att riksdagen kommer att bifalla, i avseende å det förtroende som här läm-

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
nas. Jag räknar naturligtvis med att Kungl. Maj:t, på grund av vad som här sker, skall kunna få mycket lätt att erhålla fullmakt att handla i olika fall, ty annars vore det ju icke någon konsekvens i det hela. Här har Kungl. Maj:t begärt, att riksdagen skulle inta en ståndpunkt, men då säger riksdagen, att här får Kungl. Maj:t ändra och bestämma på sätt som Kungl. Maj:t finner vara bäst, och av den anledningen kan jag ju icke opponera mig mot utskottsförslaget. Det är självfallet att Kungl. Maj:t skall göra allt som är möjligt att göra i detta avseende, men mycket hänger naturligtvis på vednämnden och vedkontoren ute i orterna, hur dessa ekonomiska problem komma att lösas.

Herr von Seth erhöll härefter ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! I mitt anförande framförde jag en viss kritik mot vednämnden och det bristande samarbetet mellan olika intressenter, som äger rum. Herr jordbruksministern icke blott delade denna kritik, utan han framförde också här i kammaren en mycket besk kritik mot statens vednämnd. Herr statsrådet nämnde även, att vednämnden urartat till en diskussionsklubb. Herr talman! För min del får jag säga, att det är till ytterlighet anmärkningsvärt att regeringen har vetskap om, att en nämnd har urartat till en diskussionsklubb, utan att den ger nämnden en admonition för detta. Jag anser att landets skogsägare varit mera betjänta av att den ansvariga regeringen tillsatt en ny vednämnd, så att ett resultat på ett tidigare stadium kunnat uppvisas.

Vidare anförde

Herr Pettersson i Hällbacken: Herr talman! Mycket av det som här i kammaren förevarit i denna fråga visar med klar tydlighet, hur pass svårösta dessa saker säkerligen komma att bli. Redan nu vid utskottsbehandlingen har man funnit svårigheter av den art, att man ställt sig frågande inför dem, och detta har gjort att så mycken tid försuttits här, innan någonting blivit gjort.

Nu har utskottet uttalat, att det är lämpligt att Kungl. Maj:t bestämmer priset. Erfarenheterna från den tid, då statsmakterna gingo in för att ombesörja vårt lands försörjning med bränsle under världskriget, äro ju avskräckande. Det är väl därför man nu anser, att man här bör gå försiktigt fram. Jag skulle, herr talman, vilja tillägga, vilket icke nog ofta kan sägas ifrån, att här måste man gå mycket försiktigt fram. Märk väl att det problem, som vi här i dag diskutera och som visa män, som icke ha möjlighet att kunna praktiskt sätta sig in i saken, skrivit en hel del teori om, längre fram kommer att visa sig vara av den art, att det hela ställer stora påfrestningar på vår bränsleförsörjning. Kanske komma vi en dag att säga, att det där var nog något, som vi aldrig trodde skulle bli verklighet. För statsmakternas vidkommande anser jag därför, att man härvidlag måste vara mycket försiktig. Önskligt hade varit, såsom sagts dels här i debatten och dels samtalsvis tidigare, att vederbörande som avverka bränsle borde på ett tidigt stadium få kännedom om, hur mycket han kan få för sitt bränsle.

Men det är också en annan omständighet, som bör tagas i betraktande, nämligen att utvecklingen ute i Europa efter krigets utbrott har gått så snabbt, att det som var möjligt och lämpligt den ena dagen kanske icke var det dagen efter, och som man därför icke finner att man bör gå in för.

Jag finner ett visst bevis för detta i nämndens förslag om ett garantipris på 5 kronor för pannveden. Sedermera har ju regeringen vid sin omprövning av frågan funnit, att man icke kunde vidbliva detta pris, utan föreslagit en höjning på 50 öre. Sedan ha motionärerna, medan propositionen legat på

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
bordet, funnit att det kanske icke höggs så mycket ved här i landet som önskligt vore, och därför ha de begärt ett garantipris av 6 kronor per kubikmeter. Vi behöva bara följa frågan för att se, att utvecklingen gått därhän, att det kan ifrågasättas, om icke vad utskottet här föreslagit, nämligen att det skall lämnas i Kungl. Maj:ts hand att bestämma priset, är den klokaste ståndpunkten.

Det är en annan omständighet, beträffande vilken man skulle kunna framställa en vädjan, ehuru jag knappast vågar ifrågasätta att göra den. Jag är själv jordbrukare och ägare av något skog, men jag får säga, att jag kan tänka mig en vädjan från statsmakternas sida till dem, som äro skogsägare, att de på grund av det allvarliga läge, vari vi nu befinna oss, i görligaste mån böra medverka till bränsleförsörjning med enbart vedbränsle, enär man med full säkerhet kan förutspå, att detta kommer att behövas. Våra opinionsbildande organ, vår tidningspress, borde klart och tydligt låta vederbörande förstå, att det är ett önskemål, att vedbränsle i största möjliga utsträckning framställles, ehuru staten icke har möjlighet att omedelbart fixera priserna. Säkerligen komma emellertid förhållandena att bli sådana, att ingen riskerar att få sin ved liggande kvar för att ruttna bort i skogarna. Jag tror, att det skulle vara mycket önskvärt med en dylik propaganda, och jag vill, herr talman, från denna plats hava sagt, att det vore en mycket god medborgargärning, om skogsägarna med det ansvar de ha ville tillse, att det framställes sådana produkter här i landet.

Jag nämnde nyss, att man ser så olika på dessa ting. Det har här under debatten framkastats, att vedprisen skulle bestämmas efter en glidande skala. I vissa trakter skulle det vara ett högre pris och i andra ett lägre. Jag skulle emellertid beträffande denna sak vilja säga till folkhushållnings- och jordbruksministrarna: om skallar locka, så följ dem icke! Om vi ville giva oss in på en metod, som skulle komma att bryta halsen av sig själv, om jag får använda det uttrycket, så skulle vi just fastställa ett pris i Södermanland och ett i Dalarna, ett i Norrland och ett annat i Skåne eller kanske rent av tre olika priser i en enda provins. Vi böra vara mycket försiktiga och tänka oss väl för i denna sak. Och jag kan icke finna annat, än att jordbruksministern hade alldeles rätt, när han sade, att förhållandena äro sådana, att varierande priser skulle i praktiken icke komma att visa sig hållbara.

Jag skulle vilja säga, herr talman, att det bästa förslaget i denna fråga tror jag vara det, som utskottet här kommit med. Och även om man måste säga, att utskottet föreslår att övervältra på Kungl. Maj:tt att taga slutlig ställning till frågan, så må det sedermera åligga Kungl. Maj:tt att så snart som möjligt bestämma priserna och träffa sådana avgöranden, att man kan få till stånd en ökad framställning av vedbränsle. Jag skulle tro, att även om vi försuttit någon tid i detta avseende, så har det under innevarande höst antagligen icke huggits så mycket mindre ved än under normala förhållanden. Under den närmaste tiden, då snön kommer, blir det icke mycken ved huggen; då komma de stora avverkningarna och vedhuggningen får anstå till våren. Jag vill emellertid, herr talman, uttala den förhoppningen, att de beslut i detta avseende, som komma att fattas av regeringen, måtte fattas med största snabbhet. Jag tror emellertid, att det är klokt att vara mycket försiktig, då det gäller dessa vittgående bestämmelser, därför att vi måste taga konsekvenserna av det beslut, som riksdagen i dag fattar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr **Jonsson** i Skedsbygd, som erhöll ordet för kort genmäle, yttrade: Herr talman! Jag har begärt ordet endast med anledning av herr Olssons i

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)

Gävle yttrande, när han ville låta påskina, att det från vår sida skulle inneburet ett underkännande av Kungl. Maj:t, när vi yrka på att ett lägsta garantipris skulle fastställas. Jag beklagar, om jag icke tillräckligt tydligt uttryckt, att orsaken varför jag för min del önskat, att riksdagen skulle uttala sig för ett lägsta garantipris är den, att den osäkerhet, som råder ute bland vedproducenterna, därigenom skulle ha eliminerats, så att man åtminstone visste, att man för den ved man tillverkar hade ett visst garantipris, därest förhållandena skulle bli sådana, att man icke kunde avsätta den på vanligt sätt. Det förhållandet att detta ärende överflyttats från jordbruksdepartementet till folkhushållningsdepartementet kan ju också medföra en ny behandling av frågan. Efter det uttalande, som jordbruksministern gjort här i dag, får jag säga, att jag för min personliga del icke hyser några större betänkligheter. Jordbruksministern har ju utlovat att med intresse följa ärendet. Under sådana förhållanden har man ju anledning förmoda, att det icke skall läggas upp någon ny linje, som kunde komma att rycka sönder vad som hittills åtgjorts i frågan.

Jag glömde säga, när jag förra gången hade ordet, att jag dessutom finner det högst märkvärdigt, att representanter för sådana partier, vilkas tidningar dag efter dag varna för att ge Kungl. Maj:t alltför omfattande fullmakter, nu äro färdiga att till Kungl. Maj:t helt överlämna en för hela vårt lands bränsleförsörjning mycket betydande fråga utan att avge något eget yttrande.

Härefter anförde

Herr Hansson i Vännäsby: Herr talman! Jag har egentligen begärt ordet endast för att framhålla, att jag icke kan ge något odelat erkännande åt dem, som i debatten polemiserat emot det förslag, som framlagts av utskottet.

Ehuru jag är en av dem, som undertecknat en motion om högre garantipris än det Kungl. Maj:t föreslagit, finner jag dock det förslag, som utskottet kommit med, vara det sundaste och riktigaste. Jag anser, att med den förändring i läget, som inträtt under den tid kriget varat, och med de små möjligheter att upprätthålla exporten på kolmarknaden, som nu föreligga och som inträtt efter det Kungl. Maj:t avgivit förevarande proposition, vore det synnerligen olyckligt, om vi skulle jaga upp denna fråga, så att vi finge ett läge likartat med det vi hade under den förra stora kristiden, då stora förråd av vedbränsle blevo liggande kvar i skogarna och multnade ned utan att bli till någon nytta. Det är givet, att skogsägarna vilja ha fram priser, som äro rimliga och rättvisa. Om man tänker på att statsmakterna ikläda sig garanti med avseende på kolimporten, så måste man anse det vara riktigt, att priserna på vedbränsle komma i en viss paritet med priserna på kolmarknader. Det har för övrigt alltid varit så, att priserna på vedmarknaden i större eller mindre mån varit beroende av kolpriserna. Jag vågar därför här uttala, att om vi få ett sådant pris på vedbränslet, så tror jag, att skogsägarna från alla synpunkter kunna vara nöjda med de priser, som bestämmas efter en sådan princip.

Det var ju så, när kriget utbröt, att man fruktade för att all import av bränsle skulle omöjliggöras. Man kungjorde därför i radio och i tidningspressen i vårt land, att skogsägarna för att trygga vårt bränslebehov borde gå ut och avverka vedbränsle i större mängder än vad som annars är vanligt. Detta uppfattades kanske som en vink, åtminstone till de mindre skogsägarna, vilka äro i behov av kontanta medel, att det var ett gynnsamt tillfälle för dem att skaffa sig inkomster genom produktion av vedbränsle. Sedermera kom den kungliga propositionen med förslag om minimipris, som gav en an-

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
tydan om att det här bleve en trygg marknad att lita till. Under tiden sedan dess har läget varit synnerligen ogynnsamt för de skogsägare, som velat åtlida den maning jag här antytt. Inom mitt hemlän har det visat sig, att enskilda skogsägare, som önskat träffa avtal om vedleverans, blivit avvisade av vedkontoret. Det är många enskilda i dessa trakter, som redan gjort betydande avverkningar men som nu stå i detta läge, när de vilja teckna kontrakt om bränsleleverans. De avverkningar, som kunnat göras inom domänverkets verksamhetsområde, liksom de avverkningar, som visat sig ur bolagssynpunkt lämpliga, hava möjligen accepterats, men då det gällt enskildas önskemål att få anteckna sig för leveranser, har man avböjt dessa.

När nu Kungl. Maj:t med största säkerhet torde komma att få den fullmakt, som utskottet här föreslår, skulle jag vilja uttala det önskemålet, att Kungl. Maj:t ville se till, att även enskilda skogsägare, som härigenom skulle få en möjlighet till en eller annan inkomstförstärkning, även måtte beredas tillfälle att utnyttja denna möjlighet att få någon inkomst. Om så icke sker, kommer det att uppstå mycket missnöje bland dessa enskilda skogsägare.

Jag vill också uttala det önskemålet, att som det kan förflyta ganska lång tid mellan kontraktens upprättande och vedpartiernas tagande i bruk av det allmänna, kan det bliva av stor betydelse, såsom här tidigare anförts av en talare, vilken räntesats som åsättes de lån, som tagas. Denna fråga synes mig vara av nationalekonomisk betydelse, och det är därför av stor vikt, att dessa räntesatser göras så drägliga som möjligt. Den i propositionen föreslagna räntesatsen av fyra procent synes mig vara för hög; det riktigaste vore enligt min uppfattning, att dessa lån bleve räntefria intill den tidpunkt, då vedpartierna tagas om hand. Detta skulle innebära en stor lättnad för dem, som bli i behov av att utnyttja dessa lån och för vilka det är nödvändigt att levnadsförhållandena göras så drägliga som möjligt.

Med dessa ord ber jag, herr talman, endast att få hemställa, att Kungl. Maj:t ville se till att dessa synpunkter beaktas vid tillämpningen av det beslut, som riksdagen kommer att fatta i förevarande fråga.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp**: Herr talman! Jag vill i anledning av vad herr Hansson i Vännäsby nyss sade endast upplysa om att det icke är vedkontoren, som skola teckna kontrakten, utan att det är de enskilda säljarna, som skola teckna kontrakt med köparna, varvid vedkontoren skola godkänna eller icke godkänna kontrakten. Vedkontoren uppträda sålunda icke som köpare. Under sådana förhållanden skulle vi åter komma in i det gamla systemet, som vi hade på bränslekommissionens tid. Nu är det, som sagt, säljare och köpare, som skola träffa överenskomelse med varandra.

Till herr von Seth skulle jag vilja säga, att regeringen icke har haft någon anledning att tillsätta en annan vednämnd, därför att där sitter sakkunskap i form av skogsägare av skilda slag. Kanske det jag yttrade blev i viss mån missuppfattat på grund av ett utelämnande av något, som jag i detta sammanhang bort meddela. Jag skulle ha tillagt, att om man icke beaktar, såsom flertalet kanske icke gör, det stora arbete vednämnden haft för att fullgöra sitt uppdrag, kunde man falla det gjorda omdömet. Om detta blir tillagt, får uttalandet en annan innebörd.

Herr talmannen lämnade nu ordet för kort genmäle till

Herr von Seth, som yttrade: Herr talman! Herr jordbruksministern har meddelat en kompletterande upplysning angående sitt yttrande rörande sta-

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
tens vednämnd. Kvar står dock, att regeringen haft vetskap om att denna vednämnd urartat till en diskussionsklubb. Då står också kvar med all skärpa min anmärkning emot regeringen för att den låter denna nämnd sitta kvar i tider som dessa.

Vidare anförde:

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp**: Det står icke kvar, att regeringen har ansett, att vednämnden icke vore kompetent, utan det står kvar, att vednämnden haft många och långa utredningar, grundade på undersökningar, som verkstälts av vedkontoren ute i landet. Det har sålunda ålegat de olika vedkontoren, där herr von Seth bland andra är en medlem, att komma in med förslag till vednämnden. Huruvida dessa förslag inkommit vet jag icke.

Herr Lövgren: Herr talman! Jag var med från början vid behandlingen av detta ärende i utskottet men blev tyvärr förhindrad att vara närvarande vid slutbehandlingen. Om jag varit närvarande vid denna, hade jag nog reserverat mig, varför jag ber att här få säga några ord.

Beträffande låneverksamheten anser jag det vara litet grand för mycket, när man får fyra etapper till densamma, från skogsägarföreningarna via vedkontoren och vednämnden till statskontoret. Jag anser, att man hade kunnat ordna denna sak enklare genom att låta vednämnden från sin checkräkning i riksbanken överföra pengar till de olika vedkontorens disposition och så helt enkelt betrakta det hela såsom förskott på leveranskontrakten. I anslutning därtill anser jag även, att man kunde ha följt den linje, som herr Hansson i Vännäsby nyss nämnde, nämligen att icke räkna någon ränta på dessa medel. Det är allt vad jag vill säga beträffande låneverksamheten, men jag förstår ju, att detta förslag till förenkling av det hela icke har någon utsikt att vinna gehör på frågans nuvarande stadium.

Sedan skulle jag beträffande garantipriset vilja säga, att jag anser det hava varit önskvärt, att riksdagen hade följt vednämndens förslag och satt priset till 5 kronor. Jag tror, att detta hade varit klokt, därför att 5 kronor 50 öre i själva verket är ett högt pris, ett pris som i vissa trakter av landet kommer att få sin återverkan både på träkolningen och på industriveden samt åstadkomma rubbningar, som väl äro ganska obefogade. Såsom frågan nu ligger till, och när riksdagen icke har fattat någon bestämd ståndpunkt till detta, hoppas jag, att Kungl. Maj:t icke går utöver det garantipris, som är omnämnt i propositionen, annat än i de speciella fall, då det gäller trakter av landet, där vedpriset notoriskt ligger högre än priset i allmänhet.

Sedan skulle jag vilja fästa uppmärksamheten på att utskottet föreslår, »att med lagringsplats böra avses sådana platser, som enligt hittillsvarande praxis plägat godtagas såsom leveransplats vid med bil farbar väg, järnvägsstation eller lastageplats». Detta kommer att innebära en icke oväsentlig höjning av priset. Jag tror, att det hade varit bättre, om man därvidlag i stället hade tryckt på vad Kungl. Maj:t säger i propositionens motivering, nämligen att »garantin bör sålunda icke omfatta annan ved än sådan, som upplagts vid trafikled, som möjliggör dess transporterande till konsumenterna utan alltför stora kostnader och svårigheter».

Jag är litet rädd för att vi med detta beslut komma att åstadkomma en fördyring av veden. Det är obestridligt, att så blir fallet inom vida trakter av landet. Vidare åstadkomma vi därmed en fördyring av träkolningen och en fördyring av industriveden. Därför skulle jag vilja hemställa till rege-

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
ringen att använda denna fullmakt med den allra största försiktighet och undvika en prisfördyring.

Herr Andersson i Dunker: Herr talman! För min del har jag sett på denna proposition så, att dess främsta avsikt var att stimulera intresset för att få fram en tillräckligt omfattande vedavverkning på frivillighetens väg. Jag försäkrar, att det också har varit utskottets mening, att man skulle försöka att genom åtgärder på frivillighetens väg få fram en tillräckligt stor vedavverkning. Det är emellertid beklagligt, att så många tyckas ha missuppfattat det förhållandet, att utskottet icke föreslagit riksdagen att bestämma något visst garantipris för vederbörande. Men detta är ju, såsom här tidigare framhållits, beroende därpå, att man har ansett, att förhållandena äro så olika i olika trakter av landet, ävensom på det förhållandet — som jag tror, att herr Hansson i Vännäsby påpekade — att sedan propositionen avlämnats ha en hel del omständigheter medfört, att det ingalunda är säkert, att det av Kungl. Maj:t föreslagna garantipriset är sådant, att det skulle åstadkomma en tillräcklig vedavverkning.

Utskottet har ju också i den punkt, där utskottet talar om garantipriset, pekat på några faktorer, som efter vad jag kan förstå samtliga måste inverka i fördyrande riktning, varigenom utskottet kan sägas hava pekat på ett något högre garantipris. Utskottet säger nämligen: »På sätt departementschefen anför är det förenat med betydande svårigheter att på ett ur alla synpunkter tillfredsställande sätt fastställa garantiprisets storlek. Ett flertal svårbestämbara faktorer spela härvid in. Icke minst fluktuationerna i arbets- och transportkostnaderna under olika tidsperioder och i skilda delar av landet påverka priset och kunna föranleda, att jämkningar i detsamma måste företagas.»

Vi känna ju alla till att under den tid, som förflutit sedan kriget utbröt, ha just dessa faktorer pekat i fördyrande riktning. Arbetskostnaderna ha stigit; icke minst när det gäller skogsavverkning ha de stegrats ganska mycket i jämförelse med vad tidigare gällt. Transportkostnaderna ha också stigit rätt avsevärt. Utskottet har därför också ansett, att det ingalunda är säkert, att kronor 5:50 är ett garantipris, som skulle stimulera till en sådan frivillig vedavverkning, att vi skulle få fram tillräckligt med ved. Jag kan också framhålla, att ingen inom utskottet har yrkat på ett lägre pris än vad Kungl. Maj:t föreslagit. Det är kanske icke ur vägen att tala om att det inom utskottet gjordes en framställning om att man ibland de faktorer, som särskilt inverka på prissättningen, även skulle nämna hänsynen till industriens intressen. Men detta förslag avvisades av utskottet därför att man menade, att i ett utlåtande, som främst avser att stimulera intresset för en frivillig avverkning i tillräcklig omfattning, hör icke ett sådant yttrande hemma. De som här uttryckt sina bekymmer över att utskottet icke fastställt ett garantipris och trott, att detta berott på att man eventuellt ansett Kungl. Maj:ts förslag vara för högt, de ha därför enligt min mening bekymrat sig litet i onödan.

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet undrade, huru han skulle tolka följande passus i utskottets utlåtande: »Utskottet förutsätter att, på sätt departementschefen anför, skogsägarföreningarna icke komma att inskränka sin låneverksamhet endast till föreningens medlemmar, utan att lån jämväl komma att tillhandahållas utanför stående skogsägare, vilka leverera ved till föreningen.» Jag måste nog säga, att uttrycket »lån» där är missvisande. Det är säkert avsikten, att det skall tolkas på det sätt, som herr statsrådet tänkt sig, nämligen så, att det syftar på de förskott, som skogsägarföreningarna skulle utlämna till vedleverantörer såväl inom som utom föreningen.

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)

Herr talman! Jag skall icke orda så mycket vidare. Jag vill endast ytterligare säga det, att det måste vara ett intresse, icke bara för producenterna och skogsägarna utan även för konsumenterna, att man får fram en tillräcklig vedavverkning. Skulle vi få för liten vedkvantitet, lär knappast någon ting i världen kunna förhindra, att priserna stiga till kanske ganska orimlig höjd, men får man verkligen tillräcklig avverkning i gång, så kan man utgå ifrån att priserna komma att bli skäligen även för konsumenterna. För att få till stånd denna tillräckliga frivilliga vedavverkning måste man se till att det blir ett sådant pris, som verkligen stimulerar intresset. Jag vill därför rikta den vädjan till Kungl. Maj:t, att när priserna skola fastställas — ty det är dock så, jag upprepar det, att utskottet hela tiden förutsätter, att Kungl. Maj:t skall fastställa ett pris — detta pris blir sådant, att det verkligen åstadkommer en frivillig vedavverkning i tillräcklig omfattning.

Jag vill med dessa ord, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundell: Herr talman! Jag föranleddes närmast begära ordet av herr jordbruksministerns yttrande. Det föreföll, som om han i viss mån delade den mening, som här uttalats från flera håll, att det är beklagligt, att utskottet icke har tagit ståndpunkt i fråga om garantipriset. Det förefaller mig, som om man något överdrevet betydelsen av att garantipriset skulle fixeras av riksdagen till en viss höjd. Det kan väl rent av ifrågasättas, huruvida det icke från några talares sida har förelegat en missuppfattning beträffande garantiprisets betydelse. Detta är givetvis icke fallet beträffande herr statsrådet, men i yttranden från en del övriga talare tycktes det mig framskymta, att man ansåg det vara fråga om en prisbestämning, som direkt skulle ha att göra med affären mellan producenten och konsumenten. Så är ju icke fallet, ty det är i propositionen tydligt utsagt — det är vednämnden som säger det — att »garantipriset bör täcka tillverkningskostnaderna samt därutöver lämna någon men ingalunda full ersättning för rotvärdena». Detta uttalande har sedan accepterats av departementschefen. Vednämnden tänker sig vidare, att detta garantipris skulle kunna komma rätt lågt under de verkliga saluppriserna i vissa landsändar, och endast under denna förutsättning skulle det kunna tänkas ett enhetligt garantipris över hela landet.

Jag har vid utskottsbehandlingen varit litet tveksam, om man skulle gå den vägen och låta bli att ta ställning såväl till det pris, som framföres i propositionen, som till de olika yrkanden, som framställdes i ett flertal motioner. Jag befarade nämligen, att om man helt och hållet underlättat att ta ställning till saken, så skulle det av Kungl. Maj:t föreslagna priset, kronor 5:50, omedelbart vara bindande. Jag ansåg emellertid inte säkert, att detta pris var tillräckligt. När nu utskottet har uttalat sig så utförligt som det har gjort, föreligger inte den faran, att man skall anse, att Kungl. Maj:t är bunden vid det pris, som i propositionen från början föreslagits. Men anledningen till att jag intagit den ståndpunkten, att jag inte anser det så särskilt lämpligt att från riksdagens sida göres utfästelse om något visst pris, är, att detta pris inte är avsett att gälla under hela den tid, kriget kan komma att vara, ifall det kommer att pågå någon längre tid. Om villkoren i fråga om importförhållanden å kol och arbetsmarknaden betydligt förändras, kan det hända, att det pris, som riksdagen här skulle bestämma, inom ganska kort tid kunde visa sig vara otillräckligt, och då skulle ändå Kungl. Maj:ts händer i viss mån vara bundna genom ett uttalande från riksdagen. Jag kan inte finna, att Kungl. Maj:t utan vidare skulle kunna frångå ett av riksdagen fixerat pris, även om tydliga skäl därtill föreläge, utan Kungl. Maj:t skulle väl i så fall få lov att vända sig till riksdagen och begära förnyad fullmakt. För att undvika ett sådant

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
betungande förfaringssätt, när man ändå inte vet, hur länge ett sådant garantipris kan behövas, tycker jag att det är rättast, att Kungl. Maj:t både bestämmer utgångspriset med hänsyn till de förhållanden, som kunna vara rådande vid den tidpunkt, då priset fastställs, och sedan med uppmärksamhet följer förhållandena undan för undan — naturligtvis inte alltför ofta; man får väl i alla fall tänka sig att en sådan undersökning göres varannan månad ungefär — och därvid kan ta hänsyn såväl till andra prisers läge som till den vedmängd som redan framställts, då garantipriset kan komma att behöva omprövas.

Det var ytterligare ett uttalande av statsrådet, som jag fäste mig vid, och det var när han sade — det är kanske av mindre betydelse — att alla talare utom en hade visat förtroende för Kungl. Maj:t. Han åsyftade därvid herr Thorell, som uttalade sig i rätt misstroende ordalag, om jag så får uttrycka saken. Jag uppmärksammade emellertid, att även herr Werner i Höjen inte uttalade sig så värst förtroendefullt. Nu är det ju ganska klart, att herr statsrådet inte hörde, vad herr Werner i Höjen sade, ty han talar ju så ofantligt lågt, och vill man uppfånga något av de visdomsord, som han uttalar, får man lov att ställa sig alldeles inpå honom. Han sade, att när utskottet nu inte hade tagit någon ståndpunkt till priset, så överläts prisbildningen åt samma dunkel som tidigare. Detta uttalande innebär ju inte precis något direkt förtroendevotum för regeringen. Med detta dunkel skulle han då åsyfta det gemensamma avgörande, som skall företagas av vednämnden och regeringen, förmodar jag. Han återkom till samma sak ännu en gång och sade, att priset på detta sätt bleve utlämnat åt okända öden. Det ligger inte så mycket förtroende i en sådan formulering heller. Jag vill för min del säga — hur egendomligt det kanske än kan låta — att när jag ansluter mig till utskottets hemställan har jag därmed också betygat, att jag känner betydligt större förtroende för regeringen och de personer inom densamma, som särskilt komma att handlägga denna fråga, än herr Werner i Höjen har visat. Detta dock under förhoppning att producentintresset inom regeringen kan hävda sig gentemot de konsumentintressen, som där naturligtvis äro betydligt starkare representerade. Man får lov att se till, att konsumentintresset inte tager överhanden när det gäller dessa prisbestämningar. Det är ju klart, att konsumenterna i fråga om nästan alla varor äro betydligt flera än producenterna, men om konsumenterna i denna fråga hävda sina intressen alltför starkt och visa alltför stort intresse för att få billigare ved, riskera de nog att komma i det läget, att de inte få någon ved alls.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Werner** i Höjen erhöll ordet för kort genmäle och yttrade: Om herr Lundell hade hört vad jag yttrade i mitt första anförande, skulle han ha uppmärksammat, att jag beträffande de åtgärder, som ha vidtagits av vednämnden, sade att de voro av den art, att ingenting hade skett i fråga om vedförsörjningen. Jag sade även att genom avlämnandet av Kungl. Maj:ts proposition, där ett visst angivet garantipris var fastslaget, en avsevärd förbättring i läget inträtt.

När utskottet nu har funnit lämpligt att rasera den enligt vad jag ansåg fasta punkt, som fanns i Kungl. Maj:ts proposition, kan jag anse mig berättigad att konstatera, att ett visst dunkel åter har inträtt beträffande prisbildningen på veden. Jag vill begagna tillfället att säga, att just ett fast angivet pris är en faktor, som gör att ved kommer att anskaffas i tillräcklig utsträckning. Det är just frånvaron av ett fastställt minimipris, som medför att en fortsatt tvekan kommer att råda i detta avseende till skada för den mycket viktiga fråga, som bränsleförsörjningen utgör för vårt land.

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)

Herr **Andersson** i Dunker, som likaledes för kort genmäle erhöll ordet, anförde: Herr talman! Jag kan inte underlåta att uttala min förvåning över herr Werners sista yttrande. Han tror tydligen fortfarande, att det inte skall bli något garantipris. Jag vet inte om det är någon mera som tror på det sättet. Utskottet har emellertid tydligt sagt ifrån, att ett garantipris skall komma till stånd, och räknar med att detta skall fastställas av Kungl. Maj:t. Dessutom vet jag inte om herr Werner tror, att ett garantipris, fastställt av Kungl. Maj:t, inte har samma värde som ett av riksdagen fastställt pris. För min del tror jag att det för skogsägarnas del är fullt tillräckligt om Kungl. Maj:t fastställer garantipriset.

Herr **Lundell** erhöll ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! Jag vill bara tillåta mig att konstatera, att det som herr Werner nu anfört och som jag lyckades uppfatta med tillämpande av samma metod som förut, nämligen att ställa mig intill honom, knappast innebär en uppmjukning av vad han sade i sitt föregående yttrande. Han gav snarare ökat eftertryck åt sitt tidigare uttalande, att ett visst dunkel återigen inträtt i denna fråga. Han menade, att frågan var insvept i ett visst dunkel, då den låg hos Kungl. Maj:t, och att när den kommer tillbaka till Kungl. Maj:t vilar åter samma dunkel över densamma. Jag kunde inte uppfatta honom på annat sätt. Det är möjligt att detta dunkel i huvudsak finnes hos herr Werner. Den saken kan jag inte här ta ståndpunkt till.

Härefter yttrade:

Herr **Thorell**: Herr talman! Jag tycker att debatten börjar bli rätt intressant. Herrarna från bondeförbundshåll börja tydligen tillrättavisa varandra för att de inte äro tillräckligt rättrogna. Jag respekterar herr Werner i Höjen, som inte låter rubba på sin uppfattning, även om representanten på Sörmlandsbanken försöker tillrättalägga saken åt honom.

Det var emellertid inte för att konstatera detta som jag begärde ordet utan med anledning av ett yttrande av jordbruksministern. Han sade, att man i Sörmland hade gått in för att differentiera priserna. Jag vill med anledning härav endast nämna, att vi gjort precis på samma sätt i Stockholms län. Det var ju helt naturligt, att vi sökte utrona, hur prisbildningen vanligen sker, och på den vägen försökte nå fram till ett lämpligt pris. Då jag tidigare omnämnde, att vi även måste taga hänsyn till bensinpriset och dess inverkan på exempelvis frakterna, grundade sig detta på att vednämnden, då den lämnade oss sina första direktiv, uttryckte en önskan att så och så mycket skulle det kosta konsumenterna t. ex. i Stockholm och länet i övrigt, och bifogade vissa sifferuppgifter. Med utgångspunkt från dessa fingo vi sedan räkna oss tillbaka till det pris, som skulle gälla, om skogsägarna skulle leverera veden fritt bilväg. Vi måste då taga hänsyn till alla faktorer, alltså även de transporter, som kunde ifrågakomma.

Herr **Jonsson** i Skedsbygd gav i sitt första anförande ungefär uttryck åt den uppfattning, som jag har i denna fråga, och jag kan i stort sett instämma i detsamma. I hans andra yttrande förekom emellertid en passus, som jag för min del inte skulle vilja skriva under. Han uttalade nämligen det önskemålet, att riksdagen skulle uttala sig för lägsta möjliga garantipris. Om detta var hans mening, anser jag att den är alldeles felaktig. Jag skulle hålla före, att vi skola bestämma ett garantipris, men att sätta det så lågt som möjligt skulle jag för min del inte anse vara förståndigt, herr Jonsson i Skedsbygd. Det är möjligt, att han inte avsåg, att orden skulle falla som de gjorde; jag har emellertid antecknat dem på detta sätt.

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)

Herr Lövgren talade om den fördyring, som skulle uppstå för konsumenterna. Detta är alldeles riktigt, och det är ju en betänkelig sak. Men det förhåller sig väl i alla fall så — och på denna punkt ber jag att få instämma med herr Andersson i Dunker — att om vi inte skola få det ännu värre längre fram, då måste vi sörja för att varan finnes. Den saken är klar.

Jag skall, herr talman, sluta med att beklaga, att jag måste hysa den uppfattningen, att Sveriges skogsägare efter detta utskottsutlåtande och efter dagens debatt — åtminstone i andra kammaren — ha fått lika litet reda på om statsmakterna vilja ha ved huggen eller inte.

Herr von Seth: Herr talman! Den råved, som nu hugges i Sveriges skogar, har blivit ett högst brännbart ämne att döma av den hätska debatt, som den blivit föremål för i denna kammare.

Efter de anföranden, jag förut har hållit, kan jag nöja mig med att fastslå det förhållandet, att jordbruksministern har använt ordet »diskussionsklubb» om den nämnd, han en gång själv tillsatt. Jag kan inte underlåta att till kammarens protokoll föga den erinringen, att det är högst anmärkningsvärt, att ett statsråd i riksdagen på det sättet uttrycker sig om en nämnd, som han själv har tillsatt. Vore jag ledamot av nämnden, skulle jag efter detta ställa min plats till förfogande.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp:** Herr talman! Jag kan inte hjälpa om herr von Seth tolkar mitt uttalande på det sätt, som han tydligen vill göra. Jag tillade nämligen i mitt tidigare yttrande, att om man inte känner till de många utredningar, nämnden måste handlägga, och de svårigheter den haft att bemästra, så kan man betrakta det på det sättet. Därest herr von Seth vill tolka mitt uttalande som han gjort, får naturligtvis herr von Seth göra detta. Jag anser inte, att nämnden är inkompetent att utföra sitt arbete, och av den anledningen har Kungl. Maj:t inte haft någon orsak att vidtaga sådana åtgärder, som herr von Seth ansett att Kungl. Maj:t borde vidtaga.

Om sedan herr von Seth anser, att han i egenskap av ledamot av det vedkontor, han tillhör, inte har möjlighet att fungera längre, är detta en sak, som jag inte kan bedöma. Det är naturligtvis från vedkontoren, som vednämnden får de uppgifter den behöver för att kunna ta ståndpunkt till de olika frågor, den har att handlägga.

Herr Jönsson i Skedsbygd: Herr talman! Det kanske kan vara onödigt att längre uppehålla debatten med deklARATIONER, huruvida man har förtroende för Kungl. Maj:t eller inte. Det gläder mig emellertid att min bankkamrat på Kalmarbanken uttalade sig som han gjorde och såväl i utskottet som i denna debatt tillkännagivit sitt förtroende för Kungl. Maj:t. Jag hoppas att detta förtroende skall kunna äga bestånd även i framtiden. Han hade endast en liten reservation att göra, nämligen att Kungl. Maj:t inte skall ta alltför stor hänsyn till konsumentintressena. Inte heller hans erkännande av förtroendet för Kungl. Maj:t var alltså helt oreserverat.

Till den ärade representanten på Stockholmslänsbanken skulle jag bara vilja säga, att jag hoppas att det av mitt yttrande tydligt framgår vad jag avsåg, när jag uttalade de ord, herr Thorell berörde.

Herr Werner i Höjen: Herr talman! Jag vill säga till herr Andersson i Dunker, att jag icke hyser den minsta ovisshet, huruvida ett garantipris på ved skall komma till stånd eller icke. Saken är alldeles klar. Det är endast

Ang. täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m. (Forts.)
fråga om storleken på detta garantipris och i all synnerhet storleken på det pris, som skall betalas för de vedpartier, som någon gång i framtiden bli över och inte kunna avsättas, när krisen en gång är slut. Därom sväva vi väl ändå i en viss okunnighet. Det är min övertygelse, att innan denna okunnighet skingrats, komma icke nödiga åtgärder att vidtagas för anskaffande av de reserver av bränsle, som vi kunna hämta ur våra skogar.

Herr **Olsson** i Gävle: Herr talman! Jag motiverade i början av denna debatt varför utskottet avstått ifrån att ta bestämd ställning till ett visst garantipris. Jag vill nu bara konstatera, att de yttranden som föllts i debatten varit sådana, att om denna debatt hade förekommit före utskottets ställningstagande, så hade jag för min del nödgats intaga samma ståndpunkt, men då ur den synpunkten, att jag ville undvika att få ett *politiskt* pris på veden.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till utskottets hemställan med den ändring däri, som föreslagits i de likalydande motionerna I: 16 och II: 22; 3:o) bifall till utskottets hemställan med den ändring däri, som föreslagits i motionen II: 20; samt 4:o) bifall till det av herr Jonsson i Skedsbygd under överläggningen framställda yrkandet; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förstnämnda propositionen.

§ 9.

Föredrogs första särskilda utskottets utlåtande, nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 av vissa ytterligare anslagsmedel.

Ang. anvisande å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 av vissa ytterligare anslagsmedel.

Efter föredragning av utskottets hemställan i *punkten 1)* anförde:

Herr **Bagge**: Herr talman! Jag har tagit till orda för att stryka under den utomordentliga vikten av att arméns stridsvärde höjes genom materielanskaffning av det slag, som i detta utlåtande föreslås. I det nu förevarande läget är det ju uppenbart, att det med det skrivsätt utskottet begagnat föreligger möjlighet för Kungl. Maj:t att vidtaga ytterligare åtgärder i detta syfte och i varje fall möjlighet att om så skulle behövas taga upp denna sak på nytt, då den lagtima riksdagen om några veckor sammanträder. Detta gör att jag för min del kan biträda utskottets hemställan.

Herr andre vice talmannen **Magnusson**: Jag skall, herr talman, tillåta mig göra ett par erinringar, vilka visserligen inte alldeles direkt sammanhånga med den föreliggande punkten men som likväl beröra vårt försvarsväsen på ett sådant sätt, att jag har ansett mig böra framföra dem. De ligga också det föreliggande ärendet så nära, att det icke kan anses obefogat.

Det har från en del håll anmärkts på att det icke minst i det nuvarande läget ibland har förekommit sådana dröjsmål med verkställandet av beställningar för försvarsmaktens behov, att därigenom behövliga försvarsförstärkningar icke inom rimlig och avsedd tid ha kunnat åstadkommas. Jag riktar icke och kan icke rikta någon anklagelse åt något bestämt håll, och jag avser icke med vad jag nu anför rikta någon direkt anklagelse eller erinran mot försvarsministern. Jag har nämligen icke kunnat närmare tränga in i var orsaken till dessa dröjsmål är att söka. Det är antagligen många olika omständigheter som samverkat, och orsaken måste troligtvis sökas på flera håll.

Ang. anvisande å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 av vissa ytterligare anslagsmedel. (Forts.)

Kanske en orsak även är att söka i det skrivardöme och de många skrifterier, som karakterisera vårt försvarsväsen minst lika mycket som vår förvaltning i övrigt. Det är emellertid ytterst angeläget icke minst med hänsyn till föreliggande bekymmersamma utrikespolitiska läge, att beställningar göras snarast möjligt, så att den förstärkning, som vårt försvar behöver genom materielens färdigställande, icke fördröjes genom att beställningarna ta onödigt lång tid.

Jag skulle därutöver vilja göra en liten erinran med anledning av de inkallelser till förstärkt försvarsberedskap, som föreligga, och betona angelägenheten av att det inkallade manskapet sysselsättes på sådant sätt, att en förstärkning av försvarskraften vinnes genom att i görligaste mån ökad utbildning och förbättrad övning vinnes. Detta är också angeläget av det skälet, att det enligt den erfarenhet, som jag har haft tillfälle att göra både under en förutvarande kris- och krigsperiod och under innevarande period, inte finns någonting, som i sådan grad undergräver andan bland de inkallade som att övningstiden av den ena eller andra orsaken inte tillräckligt väl utnyttjas. Jag skulle kunna tillspetsa uttrycket därhän, att jag säger, att det fördärvar andan långt mindre, om de inkallade sysselsätts ända till gränsen av överansträngning. Jag har därmed inte sagt, att de skola överansträngas. Men om de däremot få gå och inte egentligen ha någonting att syssla med eller några verkligt krävande arbetsuppgifter, så förstör detta andan mer än något annat. Jag vet fullväl att det föreligger mycket stora svårigheter på grund av befälsbristen, men jag vet också, att man med skickligt ledande befäl i betydande mån kan övervinna dessa svårigheter, förutsatt att man inte ställer det så som man har gjort på en del håll, att inkallat reservbefäl har fått ta hand om ledningen av truppen t. ex. när det gällt instruktioner i handhavande av den nya tekniska materielen, reservbefäl, som egentligen icke kan någonting eller rimligtvis icke kan begäras kunna någonting angående denna nya tekniska materiel och därmed förenade omständigheter, medan aktivt befäl fått syssla med inre tjänst. I sådana fall kan det mycket väl hända, att underordnat befäl har större insikter och att man kunnat uppnå mycket bättre resultat genom ett befälsutbyte, så att dessa till en början åtminstone få handha instruktionen. Det var därför med en viss fägnad, som jag hörde en person i min bekantskapskrets — han är förresten universitetsbildad —, som varit inkallad till tjänstgöring vid det under uppsättning varande luftvärnsförbandet här i Stockholm, tala om, att när det visade sig, att det inkallade befälet egentligen inte alls förstod sig på skötseln av den nya materielen men underordnad personal av manskapsgrad ägde denna kunskap, befälet hade varit nog förståndigt att bildligt talat sätta sig på skolbänken och låta detta underordnade manskap sköta om instruktionen, och att man därigenom nådde goda resultat. Den man jag här talar om var också fullt tillfredsställd med den tid han varit inkallad.

Jag har, herr talman, här endast velat fästa uppmärksamheten på dessa omständigheter. Jag har anledning att erkänna, att man på många håll väl har motsvarat de krav, som den utomordentliga situationen ställer på befäl och manskap, men måste samtidigt konstatera, att man på vissa håll inte kunnat tillräckligt anpassa sig efter de utomordentligt krävande förhållandena. Det kan därför till äventyrs vara till någon nytta, att saken här bringats på tal.

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet **Sköld**: Herr talman! Med anledning av den siste ärade talarens anförande skulle jag här vilja framlägga ett par synpunkter.

Ang. anvisande å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 av vissa ytterligare anslagsmedel. (Forts.)

Beträffande den takt, i vilken beställningarna skett, vill jag meddela, att jag sedan någon tid tillbaka håller på att få in upplysningar därom rörande de olika anslagen samt om leveranstider. Jag har icke fått hela materialet, men hittills har jag gått igenom de beställningar, som gjorts av arméförvaltningens tygdepartement på grund av förra riksdagens beslut och anslag, och med anledning av de anvisningar, som lämnats å förskottsstaten. Jag har icke ännu hunnit längre. Men jag måste för min del säga, att det icke finns anledning till anmärkning på detta område, och om det skulle visa sig lika väl beställt över hela linjen, så tror jag, att man har skäl att vara tillfredsställd.

Vad sedan beträffar frågan om manskapets sysselsättning, så skulle jag för min del vilja påstå, att man gör vad man kan för att göra utbildningen så effektiv som möjligt. Men det är givet, att föreliggande omständigheter kunna leda till att önskvärt resultat ibland icke uppnås. Angående luftvärnsartilleriet bör man icke förglömma, att vissa av de förband, som satts upp för den förstärkta försvarsberedskapen, rekryterats av landstorm och utav äldre reservbefäl, alltså en personal, som fått sin egentliga utbildning under en tid, då modernt luftvärnsartilleri icke ingick i den svenska arméns utrustning. Det är omöjligt att begära, att man från början skulle kunnat få till stånd en utbildningsverksamhet, som på alla punkter varit tip-top. Herr Magnusson i Skövde vet lika bra som jag, att det särskilt beträffande det slags materiel, som det i dag skall beviljas pengar till, förhåller sig så, att, på grund av att den svenska fälthären består av flera årsklasser, sakkunnig personal i tillräckligt antal icke kan erhållas förrän tillräckligt många årsklasser blivit övade. Man får icke glömma, att det icke alltid räcker med att skaffa materiel. Därför att man skaffar materielen, har man icke försvarskraften. Man får försvarskraften i samma takt som man kan skaffa utbildad personal att sköta materielen. Jag vill på intet sätt bestrida, att icke i många fall utbildningsarbetet vid beredskapsförbanden varit otillfredsställande, men jag skulle dock vilja säga, att jag tror, att det oaktat så endast undantagsvis varit fallet. Jag tror, att bristerna varit ofrånkomliga i den utsträckning de ha funnits och att de ha en naturlig bakgrund, vilket gör, att man icke får rikta klander emot vederbörande, som försökt att göra sitt bästa. Man får heller icke generalisera. Jag tror, att det skulle vara orättvist att säga, att det arbete, som presterats, i allmänhet varit underhaltigt. Det har det icke varit, men det har naturligtvis förekommit brister, och i den mån det kan ske, komma naturligtvis dessa brister undan för undan att avhjälpas.

Herr andre vice talmannen **Magnusson**: Herr talman! Kammaren torde ha förstått, att mitt inlägg icke alls avsåg att skapa några motsättningar eller framföra något oberättigat klander. Jag förstår också de svårigheter, som hava mött och möta, och jag kan härutinnan underskriva vad statsrådet nyss yttrade. Å andra sidan måste man ju — när av sagesmän, vilka hava en sådan ställning, att deras utsagor måste anses riktiga, exempelvis anförts, att inkallade reservister, vilka förklarligt nog icke hade någon hum om den nya materielen, skickats ut att handleda trupper, medan den aktiva personalen fått sitta inne och sköta expeditionsgöromål — säga sig, att en chef, som vidtager en sådan anordning, icke varit fullt vuxen sin uppgift. Jag har velat bringa saken på tal, för att en rättelse snarast möjligt skall kunna åstadkommas. Jag är också övertygad, att försvarsministern och undertecknad i detta fall hava fullkomligt samma uppfattning.

Ang. anvisande å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 av vissa ytterligare anslagsmedel. (Forts.)

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet **Sköld**: Herr talman! För min del tvivlar jag icke på, att det förekommit, att reservpersonal blivit satt att leda en utbildning, som den icke har varit fullt kompetent till, under det att samtidigt sakkunnig aktiv personal tjänstgjort vid staber, men herr Magnusson i Skövde vet säkert, att varje befälsperson i detta land har sin mobiliseringsplacering och att man i ett ögonblick, när man icke vet, om mobiliseringen skall komma snart, icke kan bryta sönder mobiliseringsorganisationen. Man kan alltså icke i en sådan situation som den, vilken inträffade i början av september, placera en aktiv officer, som enligt mobiliseringsplanen skall tjänstgöra vid en stab, vid ett truppförband, där han icke är mobiliseringsplacerad, utan han måste i det ögonblicket vara på sin plats. Just därför måste det inträffa, att folk, som icke »kan» den nya materielen, sättes till befäl vid trupper, som skola handhava denna materiel. Sådant får icke ske sedan vi anpassat oss efter det rådande läget och sker icke heller nu. Nu är det ju ordnat så, att de gamla årsklasserna, som inkallas till luftvärns-tjänstgöring, först få tillbringa visst antal veckor vid en utbildningscentral på A 10, alltså vid ett linjeförband, för att där få den grundläggande utbildningen och först därefter skickas ut på bevakningsförband och beredskapsförband. Nu är detta genomfört, men när vi började i början av september, kunde det icke undgås, att sådana inadvartenser uppstodo, varom herr Magnusson talat.

Herr andre vice talmannen **Magnusson**: Herr talman! Jag har under debatten omnämnt även ett fall, då man ordnat utbildningen på ett mycket förståndigt sätt. Kammaren minns säkert, vad jag härutinnan nyss anförde ifrån talarstolen. Jag tycker personligen att det är litet tråkigt, att jag skall behöva stå här och tala om fall, då utbildningen varit anordnad på ett mindre lyckat sätt, men det kan kanske vara nödvändigt. Det har förekommit, att av två icke vapenföra, den ene en litterär, bildad man, den andre en bankman, den litteräre mannen, som kunde sköta en skrivmaskin, sattes till bokföring, under det att bankmannen, som kunde bokföring men icke kunde hantera en skrivmaskin, sattes till skrivmaskinsgöromål. Där fingo de sitta. Det gick icke att byta. Det har också i dagarna förekommit, att när 200 inkallade, som fullgjort sin tjänstgöring, skulle lämna in, tog inlämningen sju timmar i anspråk. Det visar, att anordningarna icke alltid varit de allra bästa. Nu vill jag tillägga, för att icke missförstås, att det i många fall på grund av alltför stor knapphet på befäl varit hart när omöjligt för vederbörande truppförbandschef att åstadkomma förnuftiga anordningar. Man har fått hjälpa sig så gott man kunnat. Många fall, som, sedda isolerade, skulle kunna giva anledning till klander, framstå i en helt annan dager, om de ses i ett större sammanhang. Jag behöver väl knappast ånyo erinra om, att jag med vad jag sagt endast haft till syfte att fästa uppmärksamheten på missförhållanden, som kunna föreligga, och för att därutinnan åstadkomma rättelse. Jag har trott, att det kunde vara till nytta, om man på en del håll inom truppförbanden och inom den högre ledningen finge höra litet av detta och därigenom finge anledning till en tankeställare och till förbättrade anordningar.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets i denna punkt gjorda hemställan.

Punkterna 2—4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 10.

Föredrogos vart efter annat första särskilda utskottets utlåtanden:

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för anordnande av skyddsrum i Stockholms slott; och

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 11.

Till avgörande företogs andra särskilda utskottets utlåtande, nr 28, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän, dels ock i ämnet väckta motioner.

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.

Genom en den 3 november 1939 dagtecknad, till andra särskilda utskottet hänvisad proposition, nr 69, hade Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen motionen nr 27 i första kammaren av herrar *Nordborg* och *Tamm* samt motionen nr 34 i andra kammaren av herr *Nordström* i *Kramfors m. fl.*

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen, med förklarande att riksdagen funnit vissa ändringar bära vidtagas i det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget, måtte för sin del antaga i utskottets utlåtande intaget förslag till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän;

B) att motionerna I: 27 och II: 34 måtte anses besvarade genom utskottets hemställan under A).

Reservation hade avgivits av herrar *Norman*, *Karl Johan Olsson*, *Ryberg*, *Olovson* i Västerås, *Lindberg* i Stockholm och *Werner* i Höjen.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes, rörande föredragningssättet, ordet av

Herr *Bergquist*, som yttrade: Herr talman! I avseende å föredragningen av andra särskilda utskottets utlåtande nr 28 hemställs,

att detsamma må företagas till avgörande punktvis,

att det i punkten A) framlagda förslaget till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän må föredragas paragrafvis med slutbestämmelser, ingress och rubrik sist, varefter och sedan lagförslaget blivit i sin helhet genomgången utskottets hemställan i punkten A) föredrages,

att vid behandlingen av den paragraf, varom först uppstår överläggning, denna må omfatta utlåtandet i dess helhet, samt

att lagtexten ej må behöva uppläsas i vidare mån än sådant av någon kammarens ledamot begäres.

Denna hemställan bifölls.

Andra kammarens protokoll vid urtima riksdagen 1939. Nr 22.

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsrisk ersättning till sjömän.
(Forts.)

Punkten A).

Utskottets förslag till lag om utbetalande av krigsrisk ersättning till sjömän.

Efter föredragning av 1 § anförde:

Herr **Brädefors**: Herr talman! Vi ha redan i vår motion framhållit det principiellt oriktiga i regeringens förslag att ställa sjömännen under förmynderskap beträffande förvaltningen av deras inkomster. Vi hava likaledes framhållit det principiellt oriktiga i att sätta en arbetargrupp i en särställning i jämförelse med andra arbetargrupper. Utskottet har eneller-tid icke tagit någon hänsyn till dessa omständigheter. Utskottet anför, att enligt utskottets mening böra de betänkligheter, huvudsakligen av principiell art, som anförts mot förslaget, icke utgöra hinder för genomförande av den åsyftade ordningen. Förutom dessa principiella betänkligheter finns det nog också rent praktiska invändningar att göra mot dessa förslag. Man kan säga, att de ökade löneförmåner för sjömännen, som betecknats såsom krigsrisk ersättning, icke enbart kunna motiveras som ersättning för de risker till liv och lem, som sjömannens yrke drager med sig under krigstid, utan också som behöflig inkomstökning för att täcka de prisförhöjningar på en massa varor, som kriget medfört i olika länder. Om man ser saken på det sättet, så måste man erkänna, att sjömännen, om regeringens och utskottets förslag i paragraf 2, att ingen del av krigsrisk ersättningen får utbetalas utom riket, upphöjdes till lag, komma i sämre ekonomiskt läge än de befinna sig i under s. k. normala tider. Det är nämligen icke bara i Sverige, som priserna stiga under krigstider, låt vara att Sverige kanske innehar tätplatsen i fråga om prisfördyring, utan de stiga även i andra länder, där sjömännen behöva göra sina inköp. Om de åtgärder, som nu föreslås, förestavats av statens intresse av att under alla förhållanden försäkra sig om skatter från sjöfolket — detta syfte framskymtar i paragraf 5 — vill jag framhålla, att det är oriktigt att stämpla sjöfolket som mindre pålitliga människor i detta avseende än andra inkomsttagare. Det ser vidare ut, som om det vore meningen att avhålla sjöfolket från att kasta ut sina pengar på nöjen i utlandet. Utskottet säger i sitt utlåtande, att det är angeläget, att åtgärder vidtagas för att motverka sociala olägenheter av att sjömännen under nu rådande, för dem särskilt påfrestande tider, komma att omedelbart disponera över avsevärda belopp i krigsrisk ersättning utöver den normala hyran. Det är förkastligt att på detta sätt sätta sjöfolket under förmynderskap, under påstående att det medför sociala olägenheter, om sjöfolket självt får förvalta mera pengar än den knappt tilltagna normala hyran. Det är med andra ord sagt, som jag ser saken, att sätta en mindervärdighetsstämpel på hela sjöfolkskåren. Vill man motverka de sociala olägenheter, som utskottet här tycks vilja avhjälpa, så skall man förbättra sjöfolkets läge både ekonomiskt och kulturellt genom bättre löner, bättre bostäder, bättre matförhållanden, god litteratur o. s. v. Enligt min mening finnes således intet bärande skäl för det förslag till sjöfolkets omyndighetsförklaring, som rekommenderas av regeringen och utskottet, och därför vill jag, herr talman, yrka bifall till vår motion nr 34 och avslag på utskottets hemställan.

Herr förste vice talmannen hade under detta anförande övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsrisk ersättning till sjömän.

(Forts.)

Herr **Lindberg** i Stockholm: Herr talman! Jag begärde ordet i denna fråga närmast för att motivera den reservation, som fogats vid utskottets utlåtande. Innan jag gör detta, skall jag be att få säga några ord i största allmänhet om det lagförslag, som nu föreligger till behandling.

Det har påståtts, speciellt i första kammaren, när denna fråga där diskuterades, att detta är en tvångslag, och man har satt i fråga, att en del av sjöfolkets organisationer icke skulle vara intresserade av att lagförslaget genomfördes. Det förhåller sig på det sättet, att sjöfolkets förbundsstyrelse är principiell motståndare till ett tvångsinnehållande av sjömännens hyra och extra ersättningar, däri inbegripet krigsrisk ersättningen. För min personliga del är även jag motståndare till ett tvångsinnehållande av avlöningar och andra ersättningar, men det finns, herr talman, vissa förhållanden, som tvinga mig att intaga en annan ståndpunkt. Jag hoppas, att jag skall slipa uppräknade alla de skäl, som tvingat mig att frågå den starkt rotfästa principiella uppfattning, som jag tidigare omnämnt. Blir det nödvändigt att framlägga alla mina skäl, så skall jag göra det, men jag måste säga, att jag icke gör det gärna. Det har påståtts, att förslaget skulle vara riktat mot sjöfolket. Man har på vissa håll trott, att det varit meningen att frånhända sjömännen de pengar, som de så väl behöva. Jag kan för min personliga del framhålla, att ingen av dem, som sysslat med denna fråga, haft en sådan avsikt, utan de hava tvärtom velat hjälpa det ordentliga sjöfolket, som på grund av händelser, vilka inträffat efter krigsutbrottet, blivit hårt utsatta för krav från olika håll. Man har också velat hjälpa de svaga naturerna, så att de icke skulle komma att falla offer för spekulationer från personer, vilka söka draga ned sjömanskåren i socialt avseende och i andra hänseenden. Om förslaget genomföres, kommer sjöfolket givetvis att få vidkännas vissa besvärligheter, när det gäller att få ut pengar, som de hava intjänat, men dessa besvärligheter äro ytterst små i förhållande till de olägenheter, som skulle följa, om stora penningbelopp utbetalades till sjömännen i utländska hamnar. De som tala emot förslaget, göra det, förmodar jag, enbart ur principiella synpunkter. De taga icke hänsyn till de faktiska förhållandena, och många kanske icke ens se dessa förhållanden sådana de äro. Därför är det ju förklarligt, att man ifråns visst håll yrkar avslag på det förslag, som här föreligger.

Beträffande 4 § skall jag i egenskap av reservant be att få säga några ord som motivering för reservationen. Jag kan naturligtvis icke garantera, att samtliga reservanter hava samma uppfattning som undertecknad. Jag för min del har ansett, att Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt är det bästa. Väl förstår jag, att redarna kunna tycka, att det är litet hårt att behöva betala 6 % ränta på de pengar, som icke insatts på postgiro i laga tid. Därför har man ju också från det hållet motionerat om en utsträckning av tiden. Som skäl har anförts, att det icke finns möjlighet för redarna att för besättningar på fartyg, som befinna sig på långfärd, sätta in pengarna inom den föreslagna tiden. Det skulle, har man menat, vara hårt, om redarna vore skyldiga att betala ränta, ehuru de vore utan skuld till att pengarna icke blivit insatta. Enligt utskottets förslag skall ränta utgå från och med förfallomånaden, således en månad tidigare än enligt Kungl. Maj:ts förslag. Det synes kanhända märkvärdigt, att jag för min del härvidlag förordar Kungl. Maj:ts förslag. Sjömännen skulle ju tjäna några öres ränta mera, om utskottets förslag bifölles, men ett bifall till utskottets förslag skulle medföra en hel del besvärligheter. Man bör komma ihåg, att det är nära 10.000 man meniga sjömän anställda vid den svenska handelsflottan. Krigsrisk ersättning utgår, skulle jag förmoda, till cirka 6.000 å 7.000 man. Det är således för ett så stort antal

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.
(Forts.)

sjömän, som ränteberäkningar skulle behöva göras varje månad. I sådana fall, där det blir fråga om delar av månad, blir det givetvis ännu besvärligare. Om alla rederier liksom de stora linjerederierna hade kontor, där ränteberäkningar och allt vad därmed sammanhänger kunde utföras, så vore det kanske ingenting att säga om utskottets förslag, men en stor mängd av de svenska rederierna äro smårederier. Man har ofta inte tid att syssla med sådana här uppgifter. Om utskottets förslag bifölles, komme resultatet att bliva, att det bleve tvister i all oändlighet om ränteberäkningen. Jag hoppas, att riksdagen drager ett streck över allt detta och bifaller Kungl. Maj:ts förslag. Det är klart, att det kan uppstå en och annan tvist, även om Kungl. Maj:ts förslag bifalles, men antalet tvister kommer att bliva ojämförligt mycket mindre, än om riksdagen bifaller utskottets förslag. Jag vädjar således till kammaren att i såväl sjöfolkets som redarnas intresse bifalla Kungl. Maj:ts förslag. Jag vet, att första kammaren redan har bifallit utskottsförslaget, men det hindrar väl icke, att andra kammaren följer Kungl. Maj:t, och att vi sedan få en sammanjämkning, som enligt vad jag hoppas, kommer att gå i den riktningen, att Kungl. Maj:ts förslag blir antaget. Jag skall icke för tillfället yttra mer i denna fråga. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan utom beträffande § 4. I fråga om § 4 yrkar jag bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Lindqvist: Herr talman! För min del hemställer jag om bifall till utskottets förslag i dess helhet. Jag skall tillåta mig, herr talman, att här i början av mitt anförande be att få fästa justitieministerns uppmärksamhet vid önskvärdheten utav att de förslag, som vi få oss förelagda, icke äro allt för kortfattat motiverade. Det är särskilt för oss lekmän i utskottet utav värde, att motiveringarna icke äro alltför korta. Jag skulle icke hava sagt detta nu, om jag icke hade sett, att även förslag ifrån andra departement till urtima riksdagen varit åtföljda av mera kortfattade motiveringar än vad vi tidigare varit vana vid. I denna proposition är det särskilt 6 §, som jag tycker borde motiverats utförligare än som skett. Till följd av motiveringens korthet var det nära, att jag och några andra ledamöter inom utskottet yrkat avslag på andra stycket i 6 §. Först sedan en utav utskottets jurister lämnat en tolkning av Kungl. Maj:ts förslag, ansågo vi oss kunna acceptera förslaget.

Med anledning av att lagrådet kritiserat vissa bestämmelser i 6 §, har departementschefen förklarat, att han i viss mån medgäve riktigheten av vad lagrådet framhållit, men att han icke kunde gå med på allt. Då uttalar departementschefen i anledning av lagrådets uttalande, att »som lagrummet, ej minst i andra stycket, inrymde överträdelser, vilka kunde vara av svårartad natur, har jag ansett övertvångande skäl tala för att med sistnämnda begränsning bibehålla straffskalan i det remitterade förslaget».

Vilken lekman som helst här i riksdagen, som läser andra stycket i denna sjätte paragraf, kommer, tror jag, att mer än en gång ställa sig den frågan: vad är det för överträdelser av svårartad natur, som här kunna komma ifråga? Jag har tillåtit mig säga detta, icke endast med tanke på justitiedepartementet, utan även med anledning av att det framlämnats andra propositioner, som jag tycker äro bra knapphändiga i fråga om motiveringen. Det har sagts mig, att vi vid nästkommande lagtima riksdag skola få propositioner, där motiveringen blir ännu mera kortfattad än hittills varit fallet.

Sedan jag tillåtit mig säga detta, vill jag anföra de skäl, som för utskottsmajoriteten varit vägledande vid den ändring utskottet föreslagit i Kungl. Maj:ts förslag. Det föreligger från redarehall en motion, vari man uttalar, att den korta frist av en månad, som är stipulerad i fjärde paragrafen i Kungl.

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsrisk ersättning till sjömän.

(Forts.)

Maj:ts förslag, är för kort. Man hinner inte ordna det hela på föreskrivet sätt under den korta tiden, säger man. I motionen tar man fram exempel och visar upp, vilka svårigheter, som förefinnas, när det gäller att lämna den redovisning, varom här är fråga. Vi ha inom utskottsmajoriteten funnit, att vad man från redarehåll anfört icke utan vidare kan avvisas. Det ligger någonting i vad som från det hållet anförs. När man sökte tillmötesgå dessa redarekrav, gällde det att se till, att man kunde göra det — utan att därigenom skada sjömannens intressen. Och den svårigheten tror jag vi ha klarat genom den formulering, som fjärde paragrafen fått i utskottets förslag. Det är möjligt — jag tvivlar icke på riktigheten av vad herr Lindberg i Stockholm yttrat — att en del svårigheter kunna uppstå även med den lösning utskottet föreslagit, men inom utskottet ansågos icke från något håll dessa svårigheter särskilt stora.

En av motionärerna har stuttit med i utskottet. När nu det förslag, som utskottet kommit till, gick länge än Kungl. Maj:ts förslag, befanns utskottets förslag även på det hållet acceptabelt. Med den ändring vi gjort i Kungl. Maj:ts förslag ha vi velat tillgodose de krav, som framställts från redarnas sida, men samtidigt ha vi även velat tillgodose sjömannens intressen, så att de icke på något sätt skulle åsidosättas genom den föreslagna ändringen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag så som det här föreligger.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **Westman**: Herr talman! Det är med stor tillfredsställelse jag har tagit kännedom om utskottets principiella ståndpunkt, ty jag tror att det finnes mycket starka skäl, som tala för att man vidtager de åtgärder med avseende å sjömannens krigsrisk ersättning, som föreslagits i propositionen. Jag skall icke gå in på de positiva skälen. Herr Lindberg i Stockholm yttrade, att han för sin del icke ämnade göra det.

Jag vill endast framhålla, att det naturligtvis bakom propositionen ligger en känsla av vilken betydelsefull uppgift sjömännen ha att fullgöra och en tacksamhet mot dem, för att de åtaga sig att tjäna samhället under de alltmåra riskfyllda förhållanden, varunder de arbeta. Det är emellertid tydligt, att just dessa arbetsförhållanden utsätta dem för en säregen psykologisk påfrestning. Det är helt naturligt — jag förmodar att vi alla skulle känna en böjelse i den vägen — att sjömännen känna en lust att slå sig lösa mellan tvenne tillstånd av spänning — den spänning varifrån de komma, när de nått hamn, och den spänning, som väntar dem, när de åter skola sticka ut till sjöss. Under sådana förhållanden förefaller det mig väl motiverat att lagstiftningen ger dem ett stöd, som hindrar dem att slå sig lösa i den höga grad, som styrkan av spänningen under vilken de ha arbetat och komma att arbeta giver anledning till. I ett sådant stöd ligger icke alls något underkännande av sjömannens sociala värde, utan häri ligger endast ett försök att hjälpa dem i en situation, som kanske skulle bli oss litet var övermäktig, om vi vore utsatta för sådana psykologiska påfrestningar.

Vad beträffar den punkt, som här varit föremål för meningsskiljaktigheter, vill jag i all korthet framhålla, att de förslag, som stå emot varandra, endast röra en jämförelsevis oväsentlig detalj i det hela. I propositionen föreslås, att redarna skola vara skyldiga att insätta krigsrisk ersättningen på sjömannens sparbankskonton inom en månad efter det ersättningen intjänats. Om han icke gör detta, måste han betala 6 procents ränta. Denna bestämmelse innebär endast, att man bestämmer en viss dag, då krigsrisk ersättningen skall vara förfallen att betalas till sjömännen, liksom man brukar göra i andra fall,

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsrisk ersättning till sjömän.
(Forts.)

då en summa skall betalas. I dylika fall bestämmer man en viss räntesats, vanligen 6 procent, från den dag summan enligt lag är förfallen. Bestämmelsen i propositionens 4 § innebär alltså icke ett straff för redaren. Den är endast en ordningsföreskrift. Utskottet har ändrat den på ett sätt, som den närmast föregående talaren redogjort för. Utskottets metod är, som herr Lindberg framhöll, uppenbarligen betydligt mera invecklad, men det kan ej förnekas, att den metod, som utskottet föreslagit, naturligtvis också kan gå för sig, även om jag anser, att propositionens förslag har företräde.

Först i sjätte paragrafen komma sedan straffbestämmelserna. Herr Lindqvist klagade över att det i propositionen icke närmare motiverats varför en så pass sträng straffsats föreslagits. Jag ber då att få påpeka, att i denna sjätte paragraf, andra stycket, varom den ärade talaren yttrade sig, är straff stadgat för det fall att redare utan skäligen anledning dröjer med att inbetala krigsrisk ersättningen utöver 3 månader efter utgången av den tid, för vilken ersättningen belöper sig. När det står så och det i motiveringen säges, att bakom denna bestämmelse kunna dölja sig ganska svårartade fall, trodde jag att utskottets ledamöter skulle ha tillräcklig juridisk fantasi för att tänka sig in i vad det kan vara för svårartade fall. Därunder faller naturligtvis en sådan händelse som den, att en redare underlåter att fullgöra denna inbetalning på grund av exempelvis bristande vilja eller på grund av att han iklätt sig andra förbindelser, som hindra honom att fullgöra sin skyldighet. Med andra ord, när man stadgar att redaren skall sätta in pengar för ägarnas räkning på postsparbanksbok, måste man ha stränga straffbestämmelser för den redare, som utan skäligen anledning underlåter att sätta in pengarna. Det är sant att sjömännen icke komma att lida någon förlust, om redaren skulle handla så, att de icke få dessa pengar från redaren. I lagförslaget är nämligen införd en statlig garanti för att sjömännen skola få sin krigsrisk ersättning, men staten kan ju icke åtaga sig att betala vad som åligger en redare under alla omständigheter. Något tvångsmedel måste användas gentemot redarna, även om staten åtager sig att i yttersta hand betala.

Jag ber att få understryka betydelsen av denna statliga garanti. Den innebär givetvis en betydande förmån för sjömannen. Därigenom gives säkerhet för, att om han riskerar liv och lem i farofylld tjänst och därför har rätt till ersättning, denna ersättning också kommer att betalas till honom.

Jag slutar med dessa ord och vill uttala den övertygelsen, att det kommer att lända våra sjömän till båtнад, om de erhålla det stöd, som denna lagstiftning avser att giva dem. Det är ett skydd för de psykologiska faror i vilka de komma i främmande hamnar under denna farofyllda tid.

Herr Brädefors: Herr talman! Herr Lindberg i Stockholm deklarerade icke blott sin egen utan även sjöfolksförbundets styrelses förutvarande principiella uppfattning. Man har på det hållet tidigare varit principiell motståndare till ett sådant tvångsförfarande som att innehålla en del av sjöfolkets avlöning. Nu har emellertid inträtt sådana förhållanden, att både herr Lindberg och sjöfolksförbundets styrelse skjutit undan sina principiella betänkligheter.

Herr Lindberg förmenade från sina utgångspunkter, att de som yrka avslag på denna lagstiftning endast ha principiella betänkligheter och icke taga hänsyn till de praktiska svårigheterna, de förstå icke, som han uttryckte sig, de praktiska svårigheterna. Jag har i mitt tidigare korta anförande nämnt något om de praktiska svårigheter, som möta härvidlag. Vi anse det vara oriktigt att spärra den delen av sjömännens avlöning, som under denna krigstid är

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsrisk ersättning till sjömän.

(Forts.)

större än under normala förhållanden. Det är dyrare nu för sjömännen, när de i de olika länderna skola göra sina behöfliga inköp. Åtminstone en del av denna krigsrisk ersättning behövs därför för att tillgodose dylika behov av olika slag. Men när herr Lindberg påstod, att de som yrka avslag på lagstiftningen icke förstå de praktiska svårigheterna, vill jag erinra herr Lindberg om, att sjöfolksförbundets Göteborgsavdelning — jag menar icke denna avdelnings styrelse, utan sjöfolksförbundets medlemmar — har gjort ett uttalande i frågan, och dessa borde väl i alla fall böra förstå sin egen sak. Man för- enade sig på ett möte i Göteborg om ett uttalande, vilket slutar med orden (jag citerar endast ett par rader): »Det vore olyckligt om riksdagen antog lag- förslaget och därmed satte en mindervärdighetsstämpel på vårt svenska sjö- folk för att inbringa någon miljon i disponibelt kapital i statskassan.» Skulle icke dessa, som själva äro sjömän, förstå den praktiska betydelsen av denna tvångsåtgärd, som man här vill tillgripa gentemot sjömännen? Det är på grund av sjömannens egen uppfattning, som även vi yrkat avslag på den föreslagna lagstiftningen.

Herr **Hagberg** i Luleå: Herr talman! Jag kan icke låta denna debatt av- slutas utan att säga ytterligare ett par ord för att karakterisera den lag- stiftning, som riksdagen nu står i begrepp att besluta. Såsom jag ser saken, är det här icke fråga om annat än rena stölden från sjöfolket...

Här avbröts talaren av herr *förste vice talmannen*, som yttrade: Jag får anmoda talaren att använda lämpliga uttryck.

Herr *Hagberg* i Luleå fortsatte: Ja, jag skall be att få bevisa riktigheten av vad jag säger. Här skall man innehålla en del av vederbörandes avlöning under två år. Först därefter skall man utbetala den. Det står emellertid klart för var och en, att inom två år komma dessa pengar kanske icke att vara värda vad de äro värda i dag. De pengar, som de skola erhålla om några år, komma kanske att vara åtskilligt mindre värda, än de äro i dag. Det var detta, som jag ansåg borde karakteriseras på sätt jag gjorde.

Man talar här om sociala skadeverkningar, som kunna uppkomma genom att sjöfolket får ut sina penningar. Men, mina herrar, om det skulle framläggas ett förslag om att riksdagens ledamöter bara skulle utfå hälften av riksdags- arvudet, medan resten skulle innehållas för att icke riksdagsmännen even- tuellt skulle förlösa sina pengar på dåliga nöjen i huvudstaden, då tror jag att det blott skulle finnas en mening om det förslaget, nämligen att det vore en oförsynthet. Här är det icke alls fråga om att man skall innehålla pengar för att tillhandahållas vederbörandes familjer, utan här är klart utsagt, att man innehåller pengarna med en viss penningpolitisk beräkning. Detta uttol- kar jag på mitt sätt. Det står klart för var och en, att det blir dyrtid. För varje dag, som går, förlora pengarna i värde. Vad vi kunna köpa för 1 krona i dag, kanske vi få betala med 2 à 3 kronor om några år.

Man begär av det svenska sjöfolket, att de i dag skola riskera sina liv genom att taga hyra på fartyg, som skola gå genom farvatten, späckade med minor eller hotade av undervattensbåtar. Man finner detta alldeles i sin ord- ning. Men att dessa sjömän, såsom en ersättning för dessa stora risker, som de löpa, eventuellt skulle, när de komma till en hamn, få en litet större slant att förfoga över som de eventuellt kunna komma att förbruka på nöjesliv — glädje- ämnena äro icke så många på sjön — det tycker regeringen och riksdagen är fullständigt orimligt.

Vi ha för vår del icke sett enbart på denna fråga ur principiell synpunkt, att det är orimligt att staten skall beröva en inkomsttagargrupp en del av

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsrisk ersättning till sjömän.
(Forts.)

inkomsten under sådana här förevändningar. Vi ha även sett praktiskt på konsekvenserna av dylika åtgärder. Här är det fråga om en klasslagstiftning. Det är icke fråga om en generell tillämpning på så sätt, att alla, som fara till utlandet för att roa sig — exempelvis kapitalister, som resa till badorter i utlandet — skola berövas en del av sina pengar, som de eljest skulle komma att förstöra på mer eller mindre dåliga nöjen. Just därför att det icke är fråga om en generell tillämpning utan uteslutande om en undantagslagstiftning, om en åtgärd, som riktar sig mot dessa arbetare, som för närvarande arbeta under de mest bistra betingelser man gärna kan tänka sig, ha vi yrkat avslag å densamma. Jag vill därför ännu en gång understryka min partikamrat Brädefors' avslagsyrkande.

Herr andre vice talmannen **Magnusson**: Herr talman! Herr Hagbergs i Luleå yttrande karakteriseras i viss mån av de ord »såsom jag ser saken», varmed han inledde detsamma. Det är ett typiskt uttryck för det sätt, varpå han et consortes betrakta ett av de mest sunda och välbefogade förslag, som framlagts i denna kammare. När han därjämte drog parallellen att man lika väl kunde tänka sig innehålla viss del av riksdagsmännens löner, vilj jag ha utsagt, att om herr Hagberg i Luleå och hans gelikar fortsätta att uppträda på sätt som länge skett här i kammaren, blir det nog nödvändigt att göra sådana förbehåll, att det icke blir möjligt för kommunisterna att uppträda på sätt som skett och sker i denna kammare.

Till saken vill jag säga, att den, som i likhet med mig har anhöriga på sjön, har skäl att tacka icke endast regeringen utan även Gud, för att man åtminstone vill införa denna spärr. När frestelserna möta sjömännen i hamnarna, förhindras de genom denna spärr i viss utsträckning att förstöra icke blott pengarna utan även sig själva på sätt, som tyvärr lätt kan ske. Den förståndige sjömannen betraktar icke denna lagstiftning — det vet jag — såsom en orättvisa, utan såsom ett skydd, för vilket de äro tacksamma.

Herr **Hagberg** i Luleå: Herr talman! När man vidtager undantagsåtgärder mot sjömännen, vore det ju helt i sin ordning att även vidtaga sådana gentemot kommunisterna. Herr Magnusson i Skövde har alldeles rätt i, att det från hans utgångspunkt vore en logisk konsekvens. Det är bara underligt att socialdemokraterna ha samma mening.

Herr andre vice talmannen **Magnusson** erhöll ordet för kort genmäle och yttrade: Sjömännen torde icke vara trakterade av att herr Hagberg i Luleå söker sätta likhetstecken mellan vår uppfattning av dem och av kommunisterna.

Vidare anförde:

Herr **Kilbom**: Herr talman! Jag skall icke lägga mig i den debatt, som utspunnit sig här mellan herr Hagberg i Luleå och herr Magnusson i Skövde. Jag vill emellertid till herr Hagberg i Luleå säga, att en del av hans meningfränder bland sjömännen ha uppträtt så, att naturliga och riktiga sympatier för dem förbyts i motsatsen. Men det är icke därom, herr talman, som jag kommer att yttra mig.

Jag kan icke värja mig för att detta förslag principiellt och praktiskt är betänkligt. Man beträder här en väg, utan att veta vilka konsekvenser den medför i morgon, bildligt talat, i morgon.

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsrisk ersättning till sjömän.

(Forts.)

Här gör man insamlingar, skriver och pratar till fördel för det folk, som ligger ute på våra båtar för att hålla vår sjöfart i gång, och så kommer man med ett sådant här förslag, vilket initiativtagare alldeles säkert mena väl, men vilka dock icke böra lägga sig i sådana här ting. Det hade varit naturligt och riktigt, att man mera tagit hänsyn till Svenska sjöfolksförbundet än till den organisation, som står bakom förslaget. Jag vill om den organisationen endast säga, att jag tror att den vill väl, men man kan ibland åstadkomma skada genom sin beskäftighet. Det är nog så betecknande, herr talman och ärade kammarledamöter, vad sjöfolkets organisationer själva säga i denna fråga.

Jag tror visst, att det delvis är riktigt, vad herr Magnusson i Skövde här förklarat om »ordentliga» sjömän. Dock under förutsättning att hans uttryck »ordentliga sjömän» ändras till »en del sjömän». Inte alla ordentliga sjömän ha den uppfattning, som kommer till uttryck i förslaget, ty då skulle en stor del av de fackligt organiserade sjömännen fränkännas ordentlighet, och det kan jag icke vara med om. Jag tror, att det kan vara nödvändigt att en del av de pengar, som många av sjömännen förtjuna under dessa tider, räddas undan från att slängas ut i hamnar på mer eller mindre diskutabla tillställningar. Men jag vill dock icke sätta mig till doms över att sjömännen göra så. Folk, som vilja sitta till doms över dem, borde själva försöka vara några månader till sjöss. Då skola de finna, vilken mentalitet och vilka psykologiska faktorer, som gripa en sjöman, när han kommer i hamn efter månader på haven. Det är lätt att sitta domare, men förutsättningen bör vara att man vet något om det man dömer om.

Man borde ha valt andra utvägar för att, som herr Magnusson i Skövde sade, söka rädda något mera till de anhöriga av sjöfolkets inkomster. Förra gången vi diskuterade denna historia — många av kammarens ledamöter minnas nog att vi ha gjort det — tyckte jag åtminstone, att man var ense om att välja en annan väg för att rädda en del av sjömännens pengar, och den vägen var i alla avseenden bättre, än den man valt här. Sätt också nu sjöfolkets organisation i gång för en kampanj för att åstadkomma en frivillig besparing. Vad är det nu som har inträffat, herr statsråd, för att man skall frångå den då föreslagna linjen?

Jag vill icke, herr talman, av flera skäl fördjupa mig vidare i debatten, men ännu en gång måste jag upprepa att både principiellt och praktiskt är detta ett förslag, som är mycket betänkligt. Jag tror knappast att något fackförbund skulle ha accepterat en sådan lagstiftning med så långt gående ingrepp i medlemmarnas rättigheter.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **Westman**: Det är givet att om man ställer sig på den individuella frihetens ståndpunkt är varje skyddslagstiftning av ondo. Men det förvånar mig att en medlem av det socialdemokratiska partiet vill inta en sådan ställning genom principiella uttalanden av en sådan räckvidd som den föregående ärade talarens.

Denna lagstiftning innebär en begränsning av sjömännens rätt att utkvittera en ersättning, som är av särskild natur och tillkommer dem under alldeles särskilda förhållanden. När svenska regeringen gått in för någonting sådant som detta, har den inte föreslagit en inskränkning som saknar internationella motsvarigheter, låt vara att dessa äro av något annan natur. Jag syftar särskilt på det förhållandet, att sedan gammalt den regeln gäller inom engeleka handelsflottan, att sjömännen icke ha rätt att uppbära hyra i främmande hamnar. Vårt lagförslag tillåter den svenske sjömannen att uppbära hela sin hyra i

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.
(Forts.)

främmande hamn — det inskränker endast hans rätt att uppbära den särskilda krigsriskersättningen.

Som den föregående ärade talaren framhöll har denna krigsriskersättning intjänats under en tjänstgöring, som innebär betydande risker och under vilken sjömannen givetvis har befunnit sig i en stark spänning. Det är givet att vid den avspänning som följer i hamn framträder hos honom ett begär att slå sig lös, såsom den ärade talaren också framhöll. Det har då förefallit som om det skulle ligga såväl i hans eget som i hans anhörigas intresse, att man begränsar hans möjligheter att leva det glada livet till att han blir hänvisad att göra det med den ordinarie hyran.

Jag ber slutligen få påpeka att denna lagstiftning ingalunda är en klasslagstiftning, som endast riktar sig mot manskapet på båtarna. De regler som här meddelas gälla också befålet. Detta må vara bevis nog för att man inser att de frestelser, mot vilka man vill skydda sjömännen, äro av allmänmänsklig natur.

Herr Lövgren: Herr talman! Jag kan förstå de skäl som föranlett framläggandet av detta lagförslag, men jag är inte alldeles säker på att man vinner det man har åsyftat med det. Det står nämligen i § 2: »Vad nu sagts innebär ej inskränkning i redaren tillkommande rätt att göra avdrag för motfordran.» Jag undrar om man inte här lämnat en glugg öppen, som gör att lagen blir ganska illusorisk.

Jag fäster uppmärksamheten vid att om ett fartyg kommer in i hamn och manskapet sätter sig i skuld hos en affärsfirma där för ett belopp, som inte bara tar den ordinarie hyran i anspråk utan också krigsriskersättningen, så kan fartygets befälhavare icke vägra att betala denna skuld innan han går till sjöss igen. Följaktligen får redaren härigenom en motfordran, som han gör avdrag för. I och med detta är denna lag illusorisk, lika illusorisk som både engelska och andra restriktiva bestämmelser på området alltid ha varit. På engelska fartyg har man ju som kutym, att sjömannen får fem eller på vissa fartyg tio shillings i varje hamn eller varje lördag, om man ligger flera veckor i samma hamn. Men besättningarna nöja sig ingalunda med den där fem- eller tioshillingen, som de lagenligt ha rätt att få ut. Ty när ett ombud för en firma i land, som säljer kläder t. ex., kommer ombord, så säger ombudet: Köp nu litet kläder av mig, skall ni i stället få ett kontant belopp, och så skriver vi räkning på hela summan. På det sättet kringgår man denna lagbestämmelse, som inskränker sjöfolkets möjligheter att få ut sin hyra.

Jag har den uppfattningen, att när det gäller ordinarie hyra och ordinarie avlöning överhuvud taget skall man inte blanda sig i saken och vidta några dylika åtgärder, utan låta manskapet utkvittera lönen efterhand som den intjänats. Krigsriskersättningen har i viss mån en annan karaktär, och jag har inte de principiella betänkligheter emot att den insättes på postsparbanken för vederbörandes räkning, som uttalats här från en del håll. När man säger att intet annat fackförbunds medlemmar skulle ha funnit sig i något sådant, så svarar jag att det finns ju intet annat fackförbundsfolk som kan komma i en sådan situation. Även jag har någon erfarenhet som sjöman, och jag tror inte att man gör någon orättfärdighet, om man begränsar möjligheterna att få ut krigsriskersättningarna i främmande hamn. Jag tror nog att det för de allra flesta räcker, om de ha den ordinarie hyran till förfogande efter hand som den intjänas. Följaktligen har jag heller ingen invändning mot utskottsförslaget, men däremot hyser jag tvivel om att lagen blir effektiv med hänsyn till den möjlighet som redaren har att göra avdrag för motfordran, ty detta

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.
(Forts.)

kan som sagt innebära att man kringgår lagen på det sätt som jag här försökt skissera.

Herr **Lindberg** i Stockholm: Herr talman! Som jag sade i mitt tidigare anförande hade jag hoppats slippa begära ordet ännu en gång i detta ärende. Jag skall emellertid även nu inskränka mig till en del detaljer.

Det är närmast herr Kilbom som narrade upp mig för andra gången. Han talade om svårigheterna på sjön under nuvarande förhållanden och tyckte att man som en kompensation borde låta sjömännen få ut sina pengar; de som hade en annan uppfattning borde själva söka sig ut på sjön under rådande förhållanden.

Jag har ju varit en av dem som ifrån första början medverkat till att detta lagförslag lades fram. Jag nämner detta för att ingen skall behöva tro, att det är några skumraskfigurer som varit upphovsmännen härvidlag, utan det är folk från samtliga tongivande organisationer inom sjöfarten som står bakom förslagets utformande.

Själv har jag seglat på sjön tre år under det förra världskriget, har också gått över Nordsjön, varit med och sett de katastrofer som inträffat vid minsprängningar, torpederingar, när man bränt fartyg med mera sådant. Jag har också under dessa tre år på sjön under förra kriget bevittnat, hur det gått till i olika hamnstäder, speciellt de krigförande ländernas hamnar. Därför — och kanske närmast därför — är jag av den uppfattningen, att man på något sätt måste spärra möjligheterna för sjömännen att få ut för mycket pengar i utländska hamnar. Jag bryr mig i det fallet inte alls om vad en del människor säger som inte ha provat samma saker och studerat förhållandena på nära håll, ty de kunna icke tala av någon erfarenhet på detta område. Även om de råka vara sjömän och ha varit med på mötet i Göteborg, är det stora flertalet av dem icke sjömän, som voro med under det förra världskriget, utan sådana som blivit det senare eller först nu.

Jag vill också framhålla att på grund av inkallelserna till beredskapstjänstgöringen har den svenska handelsflottan förlorat drygt en tredjedel av sitt bästa folk, och detta återverkar naturligtvis även på detta område. En stor del av dem som i deras ställe tagit tjänst ombord äro sådana personer, som inte bry sig det minsta om vad de göra och heller inte fråga efter hur det går för deras kolleger ombord i fartygen. Man har nu vidtagit en rad extra skyddsåtgärder ombord på fartygen för att människoliv skola kunna räddas vid torpederingar, minsprängningar och sådant. Vi måste naturligtvis då också kräva att det finns folk ombord på båtarna som kan sköta denna räddningsattiralj.

Jag är medveten om att i åtskilliga fall vinna vi icke syftet med den föreslagna åtgärden, men vi vinna en hel del, och den del vi vinna böra vi ta vara på. Jag förstår att man kommer att säga, att här generaliseras och att alla skola få lida för en viss kategori; sådant klander från en del sjömän får man vänta. Jag har emellertid den uppfattningen, att det ordentliga sjöfolket inte alls blir lidande av detta förslag, de ha bara litet mer besvär med att få ut sina pengar, det är allt. De skulle lida väsentligt mycket mera, om den oordentliga delen skulle fritt få härska över sina pengar i utländska hamnar.

Jag skall också passa på att betona att den frivilliga sparverksamhet, som organisationerna ha pläderat för alltsedan det beryktade Petriförslaget föll, medfört mycket goda resultat under fredliga tider — men det är precis som om alltsamman förföll den 1 september i år. Det är precis som om ingen hänsyn mera tages till olika värden, som stå på spel. Men därför är det också

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.
(Forts.)

angeläget att man försöker bevara den vilja till enskilt sparande som tidigare fanns, och det syftet kanske man når genom den åtgärd som nu föreslås.

Jag skall också be att få tala om att de intjänta månadshyrorna och avlöningarna icke utbetalas på bestämda dagar i månaden, vilket jag förstår att en del har för sig. De intjänta månadshyrorna utbetalas, i varje fall på fartyg i utrikesfart, sedan man skrivit s. k. penninglistor. Enligt sjömanslagens bestämmelser kunna inte pengar fås ut mer än en gång i veckan, medan fartyget ligger i hamn. De där penninglistorna lyda under vanliga normala förhållanden inte alls på hela den intjänta hyran utan endast på en liten del därav. Det stora flertalet tar inte ut det mesta av vad de ha förtjänat förrän de äro tvungna till det, och en del skickar hem lejonparten av lönen genom den s. k. dragsedeln, och en del sparar pengarna ombord. Det är det ordentliga sjöfolket som gör så, och om det ordentliga sjöfolket bör man också slå vakt. För min del tror jag även att man gör det genom det förslag som nu skall voteras igenom.

Herr *Hallén* instämde häruti.

Herr **Kilbom**: Herr talman! Herr Lindberg i Stockholm har säkerligen större erfarenhet än jag av det speciella fall som han vill lindra genom lagen, men jag vill meddela att också jag har varit på sjön och har en smula erfarenhet om vad sjöfolket tänker. Då justitieministern åberopar den engelska lagen, att sjömännen enligt denna inte få ut sin lön i främmande hamnar, så är väl ändå detta ett litet förhastat försök till jämförelse. Det är väl skillnad mellan en svensk och en engelsk sjöman, den senare kan praktiskt taget över hela jordklotet få lönen utbetald i engelsk hamn.

Jag vill fästa uppmärksamheten på vad som står på sid. 4 i utlåtandet. Jag förstår inte varför utskottets ledamöter inte kunde ha tagit hänsyn till vad sjöfolksförbundet säger, ty det består väl ändå inte av oansvarigt folk. Hade det ändå inte varit lämpligt och riktigt att man gått den organisation till mötes som beträffande manskapet representerar sjöfolket i detta land — ingen annan organisation representerar dem! Det har icke lämnats någon uppgift om varför man inte kunnat göra detta.

Och varför är det egentligen nödvändigt att pengarna skola inestå intill två år? Om andra personer, enskilda eller företag, få sina tillhörigheter rekvirerade, av kronan exempelvis, och det skulle föreskrivas att vederbörande inte fick dem tillbaka förrän efter två år — vad skulle de säga då? Det var inte så länge sedan vi här i kammaren diskuterade något liknande, jag syftar på ersättningen för kronans rekvisitioner. Då protesterade man högljutt här i kammaren. Men för sjöfolket skall man hålla pengarna inne intill två år. Jag hade varit tacksam om herr Lindberg, som ju är ledamot av utskottet och närmare än jag representerar sjöfolkets fackliga organisation, hade talat om varför man skall skapa denna bestämmelse, undantagsfall bland sjöfolket kan väl inte motivera den.

Jag vill i övrigt än en gång säga, herr talman, att jag av flera skäl inte vill diskutera frågans detaljer. Jag betonar ännu en gång, att jag både principiellt och praktiskt med hänsyn till konsekvenserna finner detta förslag och den väg man här har valt ur alla synpunkter mindre tilltalande. — Det exempel herr statsrådet anförde från England gäller inte alls detta område. Jag anser att man borde ha sökt pröva andra vägar, som lett fram till det i sak goda man vill uppnå, nämligen att sjöfolket inte skall förstöra en massa pengar på skadliga »nöjen». För detta ändamål hade man

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsrisk ersättning till sjömän.
(Forts.)

icke behövt tillgripa en sådan här lagstiftning som — jag säger det ännu en gång — jag inte alls vet vad den för med sig i morgon.

Herr Bergquist: Herr talman! Jag delar helt och fullt den uppfattning som kommer till uttryck i utskottets utlåtande här och kan inte finna att de skäl som herrar Brädefors och Hagberg i Luleå anført på något sätt äro av den art, att de kunna påverka kammarens ställningstagande i frågan. För min del anser jag att det är en välgärning att denna lagstiftning kommer till stånd, och jag tror detta är en ganska utbredd uppfattning.

Jag begärde ordet endast med anledning av vad herr Lövgren anförde, ty jag anser, att den lagtolkning han gjorde icke bör stå helt oemotsagd. Herr Lövgrens huvudinvändning mot denna lagstiftning var att den inte kommer att bli tillräckligt effektiv, emedan redaren kan tillgodogöra sig krigsrisk ersättningen genom att avräkna motfordringar. Nu stadgas visserligen i 2 § att avdrag får ske för motfordran, men, står det i fortsättningen: »Belopp som utgivits i förskott må ej avdragas.» Just detta tillägg, som utgör ett undantag från avräkningen av motfordran, tror jag är mycket betydelsefullt då det gäller att öka lagens effektivitet. Man måste enligt min uppfattning tolka detta så, att redaren icke får avdraga det belopp han av krigsrisk ersättningen utgivit i förskott, vare sig han gör det direkt, så att han betalar ut det till sjömannen, eller indirekt, så att han med krigsrisk ersättningen betalar en sjömannens skuld. Överhuvud taget får redaren icke på förhand disponera krigsrisk ersättning, som han på ett eller annat sätt betalar ut i förskott. Detta gör han helt och hållet på egen risk, och han är skyldig att sätta in hela beloppet på sjömannens sparbanksbok.

Jag tror att man i denna paragraf sört för att göra lagstiftningen så effektiv som möjligt, och de farhågor herr Lövgren uttalade tror jag icke äro berättigade. — Jag har, herr talman, inte något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr Lovén: Herr talman! Jag skall i korthet be att få instämma med herr Lindberg.

Herr Hagberg i Luleå fällde ett yttrande, att dessa sparade pengar om två år kanhända skola vara så mycket mindre värda, att man då måste betala två, tre kronor för vad man nu kan köpa för en. Det är möjligt, men då vill jag säga, att detsamma gäller alla de besparingar som gjorts, vare sig detta skett frivilligt eller icke. Detta förhållande äro vi alla underkastade, det gäller som sagt även samtliga de besparingar som människor gjort med tanke på sin ålderdom. Dessa medel bli lika litet värda, vare sig de insatts på postsparbanken eller annan sparbank. Om så olyckligt skulle inträffa, att en sådan inflation uppstår, drabbar den oss alla, både rika och fattiga. De pengar som i så fall stå på en bank äro dock något värda om två år, men de pengar som förbrukats äro inte värda något alls om två år!

Herr Lövgren: Herr talman! Jag är glad om det är, som herr Bergquist säger, men då uppstår frågan: Om ett fartyg varit två månader till sjöss, kommer in i en utländsk hamn och sjömannen dels tar ut den ordinarie hyran — vilket givetvis inte är något förskott — och dels begär en summa av krigsrisk ersättningen, går då detta för sig, eller är utbetalningen av detta extra

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.
(Forts.)

hyrestillägg att betrakta som ett förskott, vilket endast får utlämnas när resan slutar i en svensk hamn?

Jag tror inte att den tolkningen håller streck, men gör den det är detta enligt mitt sätt att se tillfredsställande. Men jag föreställer mig att krigsriskersättningen intjänas samtidigt med den ordinarie hyran, och när jag har förtjänat pengarna under dagar som ligga bakom mig, då är det inte ett förskott som jag får utan redan intjänad hyra.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på godkännande av 1 § i utskottets förevarande lagförslag, dels ock på avslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, såvitt anginge berörda paragraf; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Brädefors begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner 1 § i andra särskilda utskottets förevarande förslag till lag om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, såvitt angår berörda paragraf.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren godkänt 1 § enligt utskottets förslag.

2 och 3 §§.

Godkändes.

4 § skulle enligt Kungl. Maj:ts, resp. utskottets förslag hava följande lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

4 §.

4 §.

Krigsriskersättning, som skall insättas hos postsparbanken, bör inbetalas till banken inom *en månad* från utgången av den, å vilken ersättningsbelöper. *Inbetalas ersättningen ej inom nämnda tid, vare redaren skyldig att därefter gälda sex procent ränta till dess insättning sker.*

Krigsriskersättning, som skall insättas hos postsparbanken, bör inbetalas till banken inom *två månader* från utgången av den, å vilken ersättningsbelöper. *Redaren vare skyldig att å ersättningen gälda ränta från utgången av den månad, å vilken ersättningsbelöper, efter den av postsparbanken med avseende å sådan ersättning tillämpade räntesatsen. Dröjer redaren med inbetalningen utöver den i första punkten angivna tiden, skall räntan därefter beräknas efter sex procent till dess insättning sker.*

Ang. förslag till lag om utbetalande av krigsrisk ersättning till sjömän.

(Forts.)

I förenämnda, vid utskottets utlåtande fogade reservation hade beträffande 4 § yrkats bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Paragrafen föredrogs. Därvid anförde:

Herr **Lindberg** i Stockholm: Herr talman! Med hänvisning till mitt första anförande under debatten skall jag be att få yrka bifall till reservanternas och Kungl. Maj:ts förslag.

Herr **Lindqvist**: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den formulering av 4 § som utskottet föreslagit.

Härmed förklarades överläggningen avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på godkännande av 4 § i utskottets förevarande lagförslag, dels ock på godkännande av paragrafen i den lydelse, som föreslagits av Kungl. Maj:t; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Lindberg i Stockholm begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner 4 § i andra särskilda utskottets förevarande förslag till lag om utbetalande av krigsrisk ersättning till sjömän, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt berörda paragraf i den lydelse, som föreslagits av Kungl. Maj:t.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning; och befanns därvid flertalet hava röstat för nej-propositionen, vadan kammaren godkänt 4 § i dess lydelse enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Övriga delar av lagförslaget.

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten A).

Förklarades vara besvarad genom kammarens i fråga om lagförslaget fattade beslut.

Punkten B).

Utskottets hemställan bifölls.

§ 12.

Ordet lämnades på begäran till

Interpellation.

Herr **Kyling**, som anförde: Herr talman! Tjänstgöringstiden för de värnpliktiga, vilka inkallats till förstärkt försvarsberedskap, har genom olika om-

Interpellation. (Forts.)

ständigheter kommit att bliva varierande. För värnpliktiga tillhörande marinen i såväl flottan som kustartilleriet, har tjänstgöringstiden redan överskridit två månader. Den torde kunna väntas fortsätta ytterligare någon eller några månader.

Ett stort antal av de nu inkallade, såväl övriga värnpliktiga som före detta stamanställda och studenter, hade vid inkallelsen uppnått sådan ålder, att de skaffat sig egna hem, ingått äktenskap och däri fått ett eller flera barn.

Alla dessa ha under årens lopp bundit sig vid fasta utgifter, avvägda efter vars och ens inkomster under olika tjänstgöringsförhållanden. Sådana utgifter som hyror, telefonavgifter, försäkringar, räntor och avbetalningar äro bundna för kanske årtal framåt.

Trots den förbättring av lönevillkoren, som de på längre tid inkallade sent omsider erhållit, är för många av dem skillnaden mellan deras avlöning nu och under normala förhållanden mycket stor. Även om de till förstärkt försvarsberedskap inkallade numera skyddats för exekution i vissa av deras tillhörigheter, äro de samlade utgifter, som de enligt sina civila åtaganden äro skyldiga att betala, redan nu så pressande, att många av dem befinna sig i en mycket brydsam situation. Situationen kommer att förvärras, ju längre tiden lider.

Jag anser, att de åtgärder, som vidtagits för de inkallades ekonomiska skydd, icke äro tillfyllest, då trots de utfärdade lagarna intet hinder finnes för att hem kunna brytas sönder under trycket av de utgifter, för vilka inkomstbasen nu ryckts undan. Statsmakterna böra se till att de icke alltför stora kategorier värnpliktiga, som hållas kvar över den ursprungligen beräknade tiden på sex veckor, så långt möjligt skyddas för sådana efterverkningar, som för deras privatekonomi och familj kunna bliva ödeläggande.

I avvaktan på åtgärder i detta syfte är det av största vikt, att redan nu de inkallade och deras familjer beredas all tänkbar lättnad i en ofta svår situation. Det kan icke vara riktigt att i onödan öka de personliga bördorna på dem, som tjänstgöra i vårt lands neutralitetsvakt. Även om alla äro fast beslutna att göra sin plikt, måste småningom en viss bitterhet insmyga sig hos dem, som se sig utsatta för mångdubbelt tyngre bördor än deras jämnåriga kamrater få bära. Ytterligare försvåras deras läge av att ingen finnes tillgänglig, som kan hjälpa dem i deras bekymmer.

Likaväl som ett stort antal privata företag med många anställda, ävensom kommuner, funnit det fördelaktigt att anställa en särskild person för att bistå sin personal eller allmänheten i deras ekonomiska angelägenheter, likaväl borde detta vara angeläget i försvaret.

Bland de inkallade finnas åtskilliga jurister, vilka avlagt sina examina och tjänstgöra vid domstolar eller advokatkontor. Det skulle knappast möta överstigliga svårigheter att vid varje truppförband eller underavdelning därav befria någon av dessa i nödig utsträckning från övriga tjänsteförpliktelser för att lämna honom tillfälle att bistå sina kamrater med den juridiska hjälp, som otvivelaktigt i många fall är av nöden.

Under hänvisning till ovanstående får jag hemställa om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande fråga:

Är statsrådet villig att vidtaga åtgärder för att i lämplig form bistå de inkallade i deras personliga angelägenheter på respektive hemorter samt att träffa de ytterligare anstalter till lättnad för under längre tid inkallade, som kunna befinnas erforderliga?

Denna anhållan bordlades.

§ 13.

Herr Wallén erhöll ordet och yttrade: Herr talman! Från statsmakter- *Interpellation.* nas sida ha åtgärder vidtagits, avsedda att bevara penningens värde och motverka en skadlig inflation. Uppenbart är även, att ingen kan önska en sådan utveckling ifråga om vår valuta, att värdena omkastas, lönerna förlora sin köpkraft och resultaten av besparingar och arbete spolieras. En sådan utveckling vore uppenbarligen skadlig och bör givetvis motverkas.

Det vill emellertid synas, som om det är från den rakt motsatta sidan, som farorna nu hota vårt näringsliv och det produktiva arbetet. Den minskade exporten, bindandet av stora penningtillgångar i samband med försvarsväsendets stärkande och olika slag av beredskapsåtgärder, de ökade skatterna och de höjda räntorna verka i en riktning att åstadkomma en stark åtstramning inom landet. Ett doktrinärt fasthållande vid vissa godtyckligt kanske på grund av rena tillfälligheter just nu gällande priser på en del inhemska produkter, medan importvaror och annat avsevärt fördyrats, har ytterligare försvårat situationen för många.

Minnena från en genomliden deflationsperiod för icke länge sedan äro för många icke heller av vackraste slag. Arbetslöshet och driftsinskränkningar. amerikaniserade arbetsförhållanden, hets och jäkt satte då sin prägel på mycket.

I nuvarande tider går utvecklingen hän mot allt kraftigare åtstramningar. Penningöverskottet, som nyss fanns i banker, sparbanker och jordbrukskassor, har förbytts i kapitalbrist och medfört för näringslivet tryckande kreditförhållanden.

Under förflutna år har staten utbjudit lågprocentiga obligationer, avsedda för placering av fonder, fondreserver och icke minst hos en kapitalplacerande allmänhet, som i tillitsfullt förtroende till statens vilja och förmåga att driva en penningpolitik, som motsvarade detta förtroende, genom sina obligationsinköp anförtrott sina besparingar i statens hand. Dessa, som icke önskat använda sina penningar till jobberier och spekulationer, utan avsett en trygg placering, ha nu drabbats av betydande kapitalförluster genom kursfallet på de lågprocentiga obligationerna, som nu stå långt under de värden, varför allmänheten förmåddes att köpa dem. I den mån, som statsmakterna själva bära ansvaret för detta kursfall, är sådant icke uppbyggligt. Dessa lojala kapitalplacerares förtroende för staten kan undergrävas därav, och detta kan återverka på statens egna möjligheter att upplåna de belopp, som inom kort torde behövas. Bli de nya statslånen dyra, ha statsmakterna och den penningpolitik, som föres, sin dryga del i anledning härtill.

En av vårt lands nyckelindustrier (byggnadsindustrien) har redan hårt drabbats av den hämmande och förödande deflationstendensen, och skadorna härav torde redan vara svårreparabla för såväl näringslivet som enskilda företagare. Minskade arbetstillgångar bliva följden för arbetarklassen, och en reducerad köpkraft kan hårt drabba vår handel.

Med åberopande av anförda synpunkter vill jag utbedja mig andra kammarens tillåtelse att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få rikta följande frågor:

1) Försväras icke genom den nuvarande penningpolitiken statens möjligheter att genom upplåning anskaffa de medel, som med hänsyn till det rådande skattetrycket icke nu kunna genom beskattning uttagas?

2) Vilka åtgärder anser statsrådet bära vidtagas för att motverka penningbristen och bereda näringslivet gynnsammare produktionsförhållanden?

Denna anhållan bordlades.

Andra kammarens protokoll vid urtima riksdagen 1939. Nr 22.

§ 14.

Avlämnades följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 81, med förslag till förordning om skatt å läskedrycker, m. m.; nämligen nr 49 av herrar *Fredberg* och *Åqvist*; samt nr 50 av herr *Eriksson* i Toftered *m. fl.*
Dessa motioner bordlades.

§ 15.

Anmäldes och godkändes första särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 76, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ställande av statlig garanti för täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m.

§ 16.

Justerades protokollsutdrag.

§ 17.

Herr talmannen meddelade, att den ledighet från riksdagsgörömaålen, som den 27 nästlidne oktober beviljats herr Spångberg på grund av sjukdom tills vidare från och med nämnda dag, upphört och att herr Spångberg den 8 i denna månad åter intagit sin plats i kammaren.

Herr talmannen meddelade vidare, att den ledighet från riksdagsgörömaålen, som den 18 i denna månad beviljats herr Sandberg på grund av sjukdom tills vidare från och med nämnda dag, nu upphört och att herr Sandberg denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

Ledighet från riksdagsgörömaålen beviljades:

herr <i>Hansson</i> i Rubbestad	under 4 dagar fr. o. m. den 30 nov.,
› <i>Andersson</i> i Falkenberg	› 4 › › › 30 ›
› <i>Svensson</i>	› 4 › › › 30 ›
› <i>Hage</i>	› 6 › › › 30 ›
› <i>Johansson</i> i Djursnäs tills vidare	› › › › 29 ›
› <i>Viklund</i>	under 4 dagar › › 30 ›
› <i>Pettersson</i> i Dahl	› 6 › › › 30 ›
› förste vice talmannen <i>Jeppsson</i>	› 5 › › › 1 dec.,
› <i>Lilhander</i>	› 4 › › › 2 ›
› <i>Casenberg</i>	› den 2 december och
› <i>Höglund</i>	tills vidare fr. o. m. den 29 nov.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.18 e. m.

In fidem

Sune Norrman.